

HEEMKUNDIGE PERIODIEK VOOR IZEGEM EN OMLIGGENDE

Ten Mandere



BESTUUR :

Voorzitter	RAFAËL VERHOLLE	Heyestraat 21	Tel. : 051 / 312.42
Ondervoorzitter	JOZEF BOURGEOIS	Marktstraat 29	Tel. : 051 / 304.73
Secretaris	ROBERT LEROY	Boomforeeststraat 45	Tel. : 051 / 310.56
Penningmeester	ALBERIC DEPREZ	Marktstraat 32	Tel. : 051 / 310.25
Archivaris	ANDRÉ DEMEURISSE	Baronielaan 45	Tel. : 051 / 322.04
Redactie	ANTOON VANDROMME	Blauwhuisstraat 54	Tel. : 051 / 331.35
Bestuurslid	ROGER BEKAERT	Sint-Crispijnstraat 37	Tel. : 051 / 334.99
Bestuurslid	LUC BILLIOUW	B. Vandenbogaerdelaan 91	Tel. : 051 / 312.23

HOE WORD IK LID?

GEWOON LID : 150 fr.

STEUNEND LID : 200 fr.

ERELID : 300 fr.

- Ofwel door storting of overschrijving op rekening 712-0700260-03 van Heemkundige Kring «Ten Mandere» Izegem.
- Ofwel door storting of overschrijving op Prk. 000-0009576-70 met vermelding «voor rekening 712-0700260-03 van Ten Mandere».
- Ofwel betaalt U aan een van de leden van het Bestuur.

Noot: In geval van storting of overschrijving vergeet U niet de gewenste jaargang(en) te vermelden.

ARCHIEF :

- Is ondergebracht in het Stadhuis, Korenmarkt.
- Is open voor iedereen.
- De toegang wordt verleend na aanvraag op het secretariaat, stadhuis, op 1e verdieping, bureau 12, bij de heer André Demeurisse.

BIBLIOTHEEK :

- Is ondergebracht in het stadhuis, Korenmarkt.
- Is gratis toegankelijk voor alle leden van Ten Mandere, op vertoon van hun lidmaatschapskaart van het lopende jaar.
- De boeken kunnen gratis in bruikleen ontvangen worden.
- De aanvraag dient gericht tot de heer André Demeurisse, stadhuis, 1e verdieping, bureau 12.

ALLE OUDE GESCHRIFTEN, BOEKEN, FOTO'S, KAARTEN e.a. BETREFFENDE IZEGEM worden steeds met dank aanvaard bij alle leden van het Bestuur.

JAARGANGEN :

Jaargang I	1961	nrs 1-2-3	uitgeput	Jaargang VIII	1968	20-21-22	150 fr.
Jaargang II	1962	4-5-6	150 fr.	Jaargang IX	1969	23-24-25	150 fr.
Jaargang III	1963	7-8	150 fr.	Jaargang X	1970	26-27-28	uitgeput
Jaargang IV	1964	9-10	uitgeput	Jaargang XI	1971	29-30-31	150 fr.
Jaargang V	1965	11-12-13	uitgeput	Jaargang XII	1972	32-33-34	150 fr.
Jaargang VI	1966	14-15-16	uitgeput	Jaargang XIII	1973	35-36-37	150 fr.
Jaargang VII	1967	17-18-19	150 fr.	Losse nummers			70 fr.

- Enkele losse nummers zijn nog in voorraad (nrs. 10 - 13 - 15 - 26).
- Deze oude jaargangen kunnen besteld worden bij **alle leden** van het bestuur.
- Wanneer U 't nodige bedrag stort op de hierboven vermelde rekening (+ vermelding van de gewenste jaargang(en)), worden ze U met de post toegezonden.

INHOUD



1. INHOUD		57
2. IZEGEM ONDER HET FRANS TIJDVAK (I)	R. Bekaert	59
3. <i>Illustratie : Stadsplan van Izegem uit het Frans tijdvak</i>	A. Vandromme	76
4. ZEGEL VAN JAN III VAN STAVELE	A. Vandromme	88
5. <i>Illustratie : Het zegel van Jan III van Stavele</i>		
6. BELGISCHE GRAVEURS VAN HEDEN	H. Willaert	90
7. <i>Illustratie : Werk van de Belgische graveurs</i>		92
8. <i>Illustratie : Heer Rafaël Verholle</i>		94
9. FIGUREN VAN BIJ ONS : RAFAEL VERHOLLE	M. Vandommele	95
10. ACTUEELTJES Nr 30	R. Leroy	102
11. <i>Illustratie : Actueeltjes Nr 30</i>		103
12. <i>Illustratie : In memoriam Mgr. R. Buyse</i>		111
13. IN MEMORIAM MGR. ROGER BUYSE	A. Vandromme	112
14. <i>Illustraties : Familie Buyse - Bij Paus Joannes XXIII</i> <i>Gedachtenis priesterwijding - Wapen</i>		113
15. <i>Illustratie : Diploma's van Theologie</i>		114
16. <i>Illustratie : Fancy-fair 1928</i>	A. Kerckhof	122
17. UIT DE OUDE DOOS : FANCY - FAIR 1928		123
18. <i>Illustraties Nr. 12</i>	A. Vandromme	124

IZEGEM ONDER HET FRANS TIJDVAK

DEEL I

DOOR ROGER BEKAERT

VOORWOORD

Enkele jaren terug schreef E. H. Declercq een reeks geschiedkundige bijdragen in het Izegems weekblad "De Mandelbode", onder de titel "Izegem onder het Frans tijdvak".

Hij was een goed kenner van dit tijdvak en zocht onverdroten naar alles wat in betrekking stond met zijn stad Izegem. Wat echter tegenvalt is het feit dat hij nergens bronnen vermeldt. Waarschijnlijk heeft P. Declercq dit opzettelijk gedaan omdat hij meende dat de gewone lezers van een weekblad minder belang stelden in de geschiedkundige bronnen. Bij ons onderzoek in het Izegems archief, zeer rijk aan dokumenten uit dit tijdvak uit onze geschiedenis, hebben wij met zekerheid kunnen vaststellen, dat hij wel degelijk het ganse Izegems archief had doorgemaakt en ook in het rijksarchief opzoekingen had verricht.

Wij hebben dan ook de ganse studie van P. Declercq gelezen, aangevuld waar nodig en verwezen naar de geschiedkundige bronnen.

Men kan het Frans tijdvak moeilijk los zien van de bezetting door de Oostenrijkers. Men moet zelf rekening houden met een doolhof van moeilijkheden in gans Europa. Vergeten wij niet dat het pauperisme in de Zuidelijke Nederlanden sedert het einde van de Middeleeuwen een bestendige plaag was geworden. Vrouwen en kinderen moesten het hunne bijdragen om het inkomen van het gezin te verzekeren. Om een volledige voorstelling van de sociale ellende te krijgen houde men tenslotte in het oog dat meer dan de helft van de bevolking noch lezen noch schrijven kon, terwijl het alcoholisme reeds een ingekankerde plaag was geworden. Als wij dan zien dat het Franse leger in 1744 ons land binnen viel en het arme volk door opeisingen en plunderingen nog meer ellende bracht, als wij weten dat gedurig een gaan en komen was van de legerbenden, dan kunnen wij gerust gewagen van rampspoedige tijden voor onze voorouders.

Wij dachten dan ook dat het goed was een beknopt beeld op te hangen van de

strijd tegen de Oostenrijkers om aldus een beter inzicht te krijgen in de toestanden en gebeurtenissen tijdens de Franse overheersing.

R. BEKAERT

INHOUD

I. DE OOSTENRIJKERS EN DE INVAL DER FRANSEN

1. De tijd der patriotten.
2. Rampspoedige jaren 1792 - 94.
3. Hervormingen.

II. DE BESLISSENDE STRIJD, FRANSE OVERWINNING EN BEZETTING.

1. Strijd om Menen.
2. Generaal Hamerstein.
3. Generaal Wenckheim.
4. Gevolgen voor de bevolking.
 - A) Staat van schade aan vruchten en bomen door Oostenrijk.
 - B) Staat van schade aan plunderingen en afpersingen door Oostenrijk.

III. TWINTIG JAAR FRANSE BEZETTING.

De Beloken Tijd

Schade door de Fransen bij hun intrede.

De assignaten.

Schoenen voor het leger.

De nieuwe tijdrekening.

Sluitingsuur van de herbergen.

De Franse cocarde.

De boerenkrijg te Izegem.

De conscriptie te Izegem.

IV. NIEUWE INSTELLINGEN EN BESTUUR ONDER HET FRANS BEWIND.

Op bestuurlijk gebied. De municipale administratie.

Het consulaat en keizerrijk.

De Izegemse meiers.

Het onderwijs onder het Frans bewind.

Belastingen en opeisingen.

A) Geforceerde lening.

B) Andere belastingen.

C) Belasting op deuren en vensters.

D) Opeisingen.

De republiekijnse feesten.

De veekeuring.

Een nieuwe duiker in de Papestraat.

Herstelling van de markten.

Paardesmeden voor de Fransen.

Tabakbelasting en tabakregie.

De krankzinnigen.

De bietensuiker.

De Burgerwacht.

De Nationale Garde.

Paspoorten.

De werkklok te Izegem.

Belasting innen.

Losse gebeurtenissen uit de tijd van Napoleon.

V. NAPOLEON - EINDE VAN HET FRANS BEWIND - DE AFTOCHT VAN DE FRANSEN.

Het politiereglement van 1808

Brieven van Izegemse conscrits

LIJST VAN DE BIJLAGEN

- Bijlage 1 Deportatie van priesters
- Bijlage 2 Attest over priester Albert Florin
- Bijlage 3 Attest van de Izegemse overheid over onderpastoor Six
- Bijlage 4 De nieuwe marktdagen
- Bijlage 5 Over het dragen van de Franse cocarde, door het bestuur van Brugge
- Bijlage 6 De grootte van de cocarde door Comere
- Bijlage 7 Bevel tot het dragen van de cocarde, door het gemeentebestuur
- Bijlage 8 Vraag naar dubbel van lijsten conscrits, vernield door de brigands
- Bijlage 9 Brigandleider Jean Renier te Izegem
- Bijlage 10 Voorschriften voor aangifte van conscrits
- Bijlage 11 Notariële akte. Akkoord tussen conscrits en plaatsvervanger
- Bijlage 12 Rekrutering conscrits te Kortrijk
- Bijlage 13 Verordeningen over plaatsens, à la fin du dépôt
- Bijlage 14 De meier over conscrits die niet op het appel verschenen
- Bijlage 15 Aangifte van deserteur

- Bijlage 16 Picquet over 22 consrits niet op het appel verschenen
- Bijlage 17 Meier Thilleur en Prefect Picquet over deserteur Vincke
- Bijlage 18 Dreiging met militaire executie
- Bijlage 19 Staat van kosten militaire executie
- Bijlage 20 Besluiten van de prefect van de Leie over de plichten van elke burger tegenover deserteurs en refractairs
- Bijlage 21 Vrijwilligers voor het leger
- Bijlage 22 Attest voor een student priester
- Bijlage 23 Ziekteattest voor een consrit
- Bijlage 24 Attest van inwoners die kennis van de ziekte bevestigen
- Bijlage 25 Jean François Vandenborre, groot patriot laat zich vervangen
- Bijlage 26 Eed van trouw door Izegemse administrateurs
- Bijlage 27 Vraag om pastorij te mogen gebruiken voor primaire school
- Bijlage 28 Comere verzoekt het klooster te gebruiken voor school
- Bijlage 29 Formulier voor aangifte belastingen
- Bijlage 30 Belasting jaar 1795. Bekendmaking stad Izegem.
- Bijlage 31 Waarschuwing voor betaling belasting met dreiging van een militaire zending
- Bijlage 32 Militaire executie Belu; Neerhalen klokken
- Bijlage 33 Levering paarden voor het leger
- Bijlage 34 Akkoord levering paarden te Izegem
- Bijlage 35 Wet op de levering van paarden. Belangrijk voor inhoud en taal
- Bijlage 36 Comere en de ontwapening
- Bijlage 37 Aandringen Izegems bestuur tot levering van wapens
- Bijlage 38 Aangifte van dienstboden en vreemdelingen

AFKORTINGEN

- A.I. Archief Izegem
- R.B. Register briefwisseling, archief Izegem
- 62 - R.A.P.V. Régistre arrêtés et proces verbaux, archief Izegem

BIBLIOGRAFIE

Een groot deel van de gegevens om dit boek samen te stellen, komen uit de artikelenreeks van Pieter Declercq en verschenen in het plaatselijk weekblad "DE MANDELBODE" in de jaren 1956 en 1957. Verder werd informatie gezocht in de hierna volgende werken :

Archief :

- Stadsarchief Izegem
- Stadsarchief Menen
- Rijksarchief Brugge
- Rijksarchief Kortrijk, Conseil privé.
- Dekenaar archief Izegem.

Werken :

- A. DEBRUYNE, "De Boerenkrijg".
- B. DOCHY, "Geschiedenis van Roeselare", Druk. Vonksteen, Langemark, Uitg. Boekhandel Roeland, Roeselare, 1949.
- GOETHALS - VERCRUYSSSE, "Jaarboek van Kortrijk", fonds Goethals-Vercruysse Stadsbibliotheek Kortrijk.
- J. MUYLDERMANS, "Sansculot en Brigand", Gent 1896.
- F. G. TANGHE, "Parochieboek van Izegem" Wed. De Schryver-Van Haecke , Brugge, 1862 - 63
- HANDSCHRIFT J. B. RYBENS, "Nieuwpoort" P. Declercq
- PAUL VERHAEGHEN, "La Belgique sous la domination Française", 5 delen, Goemaere, Brussel, 1922 - 29
- J. LEBEGUE, "La domination Française en Belgique", 6 delen, Lebègue, Brussel, 1908.
- F.M.W. "Het verleden van Oekene"
- H. PIRENNE, "Geschiedenis van België", 4 delen, La renaissance du livre, Brussel, 1949 - 55.
- D. LESCOUHIER, "Geschiedenis van het kerkelijk en godsdienstig leven in West-Vlaanderen", 3 delen, Brugge, 1927.
- J. DESMET, "De beloken tijd in West-Vlaanderen" in het album English, Brugge, 1952.
- R. HAELEWYN, "Torhout onder het Frans bestuur", Historische uitgaven, 1966 Pro Civitate, Nr 9, Uitg. Erasmus Ledeborg-Gent.

- Pr. POULLET, "Les institutions Françaises de 1795 à 1814", A. Dewit, Brussel, 1907.
- G. LEFEBVRE, "Les paysans du nord pendant la révolution Française" F. Rieder, Parijs, 1966.
- G. LEFEBVRE, "La révolution Française" Presses universitaires de France (Série "Peuples et civilisations), 1951.
- GILLIODTS - VAN SEVEREN, "Wetten van de Franse republiek", 2 delen L. De Plancke, Brugge, 1908 - 09.
- Dr. VAN ROOSBROEK, "Geschiedenis van Vlaanderen", 5 delen, Drukk. V. Van Dieren & Co Antwerpen, Uitg. N.V. Standaard boekhandel.
- DELHAIZE J. "Domination Française en Belgique", 6 delen, J. Lebègue, Brussel, 1908.
- EMDE SEYN, "Geschiedkundig en aardrijkskundig woordenboek der Belgische gemeenten", 2 delen, uitg. Brepols, Turnhout, 1948.
- ANT. LOWYCK, "De boerenkrijg in West-Vlaanderen" Roeselare, 1948.

Tijdschriften :

- "TEN MANDERE", heemkundig tijdschrift voor Izegem en omgeving.
 - R. BEKAERT, "Geschiedenis van het klooster der grauwe zusters te Izegem", Nr 19, jg VII, Nr 3, p. 3 - 35
 - ANT. VANDROMME, "Generaal von WENCKHEIM" Nr 23, jg. IX, Nr 1 p. 3 - 17.
 - "TEN MANDERE", Notitieboekskén van J. B. Vandewalle, kroniek van de 18e en 19e eeuw, Uitg. Westvlaams verbond voor heemkunde, Nr 31, jg. XI, Nr 3, 64 pagina's.
- BIEKORF, Jaargangen 1890 tot 1963.
- Brugse Gazette van staetkunde.
- De Mandelbode, Drukk. De Busschere - Bonte, Izegem
 - P. VAN DER MOERE, jezuiet jg. 1954
 - Jaargang 1956.
 - Jaargang 1957.

I. DE OOSTENRIJKERS EN DE INVAL VAN DE FRANSEN.

1. De tijd der patriotten.

In 1740 volgde Maria-Thérésia haar vader op in België en de erfelijke staten van Oostenrijk. Die erfenis werd door koningen en prinsen betwist met als triestig gevolg, dat Europa weldra in vuur en vlam stond en dat vooral de gewone mensen het hard te verduren kregen.

De Franse legerbenden lagen aan onze grenzen te wachten op het bevel om ons land binnen te vallen.

Op 18 mei 1744, viel het Franse leger ons land binnen en trok onder de leiding van Maarschalk de Noailles, over Wervik en Geluwe, naar de versterkte stad Menen.

In de stad Menen trachtte een klein Hollands garnizoen weerstand te bieden, maar moest reeds op 4 juni capituleren.

Nog dezelfde dag om 7 uur deedde Franse koning Lodewijk XV in groot ornaat zijn intrede in de stad. Het stadsmagistraat bracht hem op een zilveren schaal de sleutels van de stad. De Fransen zouden vier jaar in ons land blijven, met als gevolg de verarming van de bevolking door opeisingen en plunderingen.

In 1748, door het verdrag van Aken, kwam er een periode van rust, bloei en welvaart. Die gunstige periode duurde tot aan de dood van Maria Thérésia op 29 november 1780. Ze stierf te Wenen en werd betreurd door haar onderdanen.

Naar aanleiding van een mandement van de bisschop van Doornik, Gulielmus Florentinus, prins van Salm-Salm (1), moesten alle parochiën plechtige ziele-diensten celebreren. Daarbij werd bepaald : *"ende geluyd de clocken ses weken lanck drymael daeghs, 's morgens, 's noens en 's avonts, t'elckens eene alve ure."*

Ook te Izegem was dit het geval. Op 1 januari 1781, ging de kerkklok voor de eerste maal luiden en op 3 en 4 januari, werden in Sint Hiloniuskerk de voorgeschreven diensten gecelebreerd. (2)

Als nieuwe vorst kregen wij Jozef II, zoon van de overleden vorstin. Hij was opgevoed naar de leerstellingen van Voltaire, Rousseau en d'Alembert en had de vaste overtuiging dat de wereld hervormd moest worden.

In mei 1781 maakte hij een rondreis in West-Vlaanderen. Wij vonden wat volgt over zijn doortocht te Menen : *"Den 24 Mey 1781, heeft syne Majesteit de Keyzer Josephus den II ten ses uren en alf 's morgens gepasseert gaende naer Meessen, Ipre, Nieuport, Ostende, Brugge, ect.. ende soude hier t'savonts*

te vooren binnen dese stadt kommen slaepen. Hy en is alhier niet gecomplimenteert geworden, omdat onsen agent tot Brussel, daeghs te vooren ons schreef dat syne Majesteyt binnen dese stadt soude gepasseert hebben den 23, maer dat hy geen arrangen (toespraken) en aenveerde; alle magistraten alwaer hy gepasseert is, hebben hem noghtans gecomplimenteert; het magistraat deser stede heeft alleenelyck, in het swart gecleet, sonder tabart, gestaen aen syn voiture omme aldaer syne orders te aenveerden." (3)

Toen Jozef II terug in Wenen kwam, begon hij aan zijn hervormingen. Eeuwenoude gebruiken, rechten en vrijheden werden afgeschaft. Hij besloot een nationale kerk te stichten, onafhankelijk van de paus. Kloosterorden mochten geen generaal-overste meer erkennen buiten de landsgrenzen. Alle toekomstige priesters moesten studeren aan een door zijn toedoen opgericht generaalseminarie te Leuven. Slotkloosters, confreriën, bedevaarten, rekwieënverering en tal van processies werden afgeschaft. De lijken moesten begraven worden in zakken in plaats van in kisten en niet meer in of rond de kerk, maar op een plaats buiten de stadskom.

Alle kermissen zouden op dezelfde dag gevierd worden (bevel van 2 februari 1786), namelijk op de tweede zondag na Pasen. De mensen noemden dit dan ook "Keizerskermis". Die keizerskermis echter werd maar vier maal gevierd. (4) Op burgerlijk gebied waren de hervormingen nog doortastender. Versterkte steden werden ontmanteld. De hoge raad in het land werd vervallen verklaard. Men verdeelde het land in negen omschrijvingen, met een toezichter als bestuurder. Een nieuw strafboek werd ingevoerd. De heerlijke vierscharen op het platteland alsook de schepenbanken werden ontbonden. Alle tienderechten vervielen en werden vervangen door zware belastingen. Men kan zich gemakkelijk indenken dat al deze nieuwigheden ergernis verwekten bij een groot deel van de bevolking. Aldus ontstonden er twee partijen: "De patriotten", die de anti-oostenrijkse strekking vertegenwoordigden en "De vijgen" die het eerder opnamen voor Oostenrijk. De oproer gistte in het land en het zou eindigen met een open opstand, die men kent onder de naam: "Brabantse Omwenteling". Hendrik van der Noot, advocaat bij de raad van Brabant, trok met een deel opstandelingen naar Breda. Frans Vonck bleef in Brussel ageren, terwijl Vander Noot in het buitenland zou optreden als "Gevolmachtigde van het Brabantse volk". Vonck, die dus in het land gebleven was, zocht contact met de leiders van de Franse omwenteling. Onderhandelingen werden aangeknoopt met generaal Vander-

meersch, die luitenant-kolonel geweest was in het Oostenrijkse leger. Deze bracht een vrijwilligersleger van 3.000 man op de voet en liet die mannen vertrekken naar Breda. Vandermeersch had op vijftigjarige leeftijd ontslag genomen uit het Oostenrijkse leger om zich terug te trekken op zijn landgoed te Dadizele. Als jager verkleed vervoegde hij het leger der patriotten in Breda. (5) Op 25 oktober 1789 werd Oostenrijk verslagen te Turnhout en ons land werd onafhankelijk onder de naam : "Verenigde Belgische Staten".

Te Izegem zoals elders stak men de driekleurige cocarde op de hoed. Aan de gevel van het schepenhuis (6) haalde men de keizerlijke wapens naar beneden. Op de Grote Markt werd "De boom van de vrijheid" geplant. Het was een mast met een zwart geschilderde blikken hoed, met als versiering een blikken pluim. Er was een grote volkstoeloop en men riep : "Vyvat Van der Noot ! Vyvat Vandermeersch !" (7).

In de kerk werd op 4 februari 1790 een plechtige rouwdienst opgedragen voor de gesneuvelde patriotten, gevolgd door een grote brooddeling aan de armen. (8) 1789 was een uiterst beroerde tijd waarvan volgend ooggetuigeverslag : *"In het jaar 1789 is eene beroerte in dit land ontstaan tegen den Keyzer Josephus den tweeden die hier grave van Vlanderen was die om syne kwade regeeringe door onze vaderlanders die men patriotten naemde verjaegt uyt dese landen zelfs syne soldaten hebben hem verwerende binnen Gend den 13 tot 9bre groote baldadigheyd bedreven gemoord geschoffeert vrouwen en dochters onteert Ja, tot kleine kinderen verbrand maer God zy gedankt de patriotten hebben die verjaegt dat ik den 27 Xbre van 'T zelve Jaer in de kerke heb hooren the deum laudamus zingen over des landts vrede".* (9)

In het kader van de pasgeboren confederatie der Verenigde Staten van België werden regimenten van volontairen opgericht, onder andere ook "Het regiment van West-Vlaanderen". Die militaire nieuwigheid werd nergens met meer zwier uitgevoerd dan in Ieper, door de rijke fabrikant Malou-Riga. Op 1 maart 1790 ging generaal Vandermeersch in hoogsteigen persoon naar Ieper en schouwde er de parade van vier bataljons vrijwilligers. Als afzonderlijke groep staan vermeld de volontairen van Izegem en omstreken, onder Sieur Deameije, commandant des volontaires d'Isenghien. Wij kunnen hier aan toe voegen, dat het regiment van West-Vlaanderen opnieuw zou in leven geroepen worden bij den inval van Dumouriez op het einde van 1792. Na een drietal maanden werd dit regiment opgeslorpt in een afdeling van het Franse leger, genaamd : "Armée du nord". (10)

Voornoemde Malou-Riga liep de dorpen af om volontairen te werven. Bijna elke zondag hield men parade te Ieper. Overal oefenden zich die vrijwilligers. Daarover volgende getuigenis : *"De voorzeyde patriotten hebben gedurig voortgegaen int verweeren des landts. Men zag t'Yseghem al dat beenen heeft de waepen draegen van parochie tot parochie dede men exercitie zelfs 28 July dezen jaren heeft Yseghem en veel andere parochies naer Iper gegaen om den eed van trouwe te zweeren Yseghem heeft daer naertoe gereden met 42 wagens en den 20 7bre is hier eenen heer Malo van iper een revuwe (schouwing) gedaen daer waren volontairen van 16 parochies."* (11)

Vijf dagen later vierde Izegem zijn kermis op de aloude datum.

Het liep echter jammerlijk mis tussen Vander Noot en Vonck. Deze laatste was voorstander van de aanhechting bij Frankrijk en deed zelf pogingen om de intocht van de Fransen te vergemakkelijken. Daarover lezen wij het volgende : *"Onze revolutie ofte vryheyd die de patriotten lange verweert hebben is door veel veraedery van ons grooten zeer gehinderd"*. (12).

Het staat vast dat er een groep mensen was die niets beter vroegen dan de intocht der Fransen in ons land. Volgend dokument is een sprekend bewijs : *"Den 20 november 1790, d'Heer Van der Meersch (hij was schepen van Menen) ons gecommunicqeerd hebbende sekeren brief, die hij van eenen geaffideerden persoon uyt Rijssel ontfangen hadde, inhoudende dat eenige gaetwillige gerefugieerde vijanden van het lant op het Fransche, den volgende nacht eenen inval langs de kant van Meenen stonden te doen, welcken brief in de omliggende prochien ruchtbaer gemaect synde, saegh men voor den avont, ter verwonderinghe van een ieder, binnen dese stadt aencommen omtrent duysent welgewapende volontairen vol van iever om den aanval te beletten, WAER BESONDERLYCK DE GONNEN VAN HET DORP ISEGHEM ende de prochien van Moorseele ende Geluwe. Daerenboven hadde onse bezettinghe eene notabele versterkinghe ontfangen van den capiteyn Seyft van het regiment van West-Vkaanderen."* (13)

2. Rampspoedige jaren.

De jaren 1792-94 waren voor onze bevolking ellendige jaren. Gedurig waren er schermutselingen tussen Oostenrijkers en Fransen. Na de dood van Jozef II, op 20 februari 1790, kwam zijn zoon Leopold II aan het bewind. Een leger van 40.000 man viel ons land binnen en het patriottenleger stooft uiteen. Oostenrijk was opnieuw meester over onze streken. Leopold was een wijs man. Hij

in het land. Ongelukkig regeerde hij niet lang. Op 1 maart 1792 overleed hij. Te Izegem zoals elders werden kerkelijke diensten opgedragen : " Den 19en maart 1792 hebbe ik t'Yseghem in de kerke ooren recommanderen den Keyzer Leopoldus subitelyk overleden den eersten van dezer maend. Den 3 en 4 april 1792 is hier in de kerke van Yseghem gedaen den solemnelen lykdiens van Keyzer Leopoldus daer was eene verhevene tombe in de kerke gemaekt en zes weken geluyt den grooten klok drie weken eene heure en drie weken eene alve heure." (14) Frankrijk achtte nu het ogenblik gunstig en verklaarde op 5 april 1792 officieel de oorlog aan Oostenrijk. Reeds op 3 mei 1792 trokken Oostenrijkse legeren door Izegem in de richting Roeselare. Gedurende de ganse maand was het een heen- en weergaan van troepen tussen Kortrijk en Roeselare. (15) Op 17 juni kwam een Frans leger onder leiding van generaal Luckner Vlaanderen binnenvallen. Menen, Kortrijk en Ieper werden ingenomen.

Alle uiterlijke tekens van de Oostenrijkse aanwezigheid werden verwijderd. In Izegem werd op 20 juni de dubbele Oostenrijkse arend, die op het schepenhuis prijkte, verwijderd en vervangen door de Franse driekleur. (16) Kortrijk had het bijzonder hard te verduren. De stad had slechts een klein garnizoen van 571 man. De Fransen, onder leiding van generaal Valence (8.000 man), waren meester in de stad en gingen weldra aan het slempen. Herbergiers, die uit vrees deuren en vensters gesloten hielden, zagen hun deuren stuk slaan en hun tonnen leegdrinken. Soldaten liepen de kerken binnen, hoed op het hoofd. Ze vermaakten zich met pijpen te roken die ze in de brand brachten aan de kaarsen in de kerk. Ze namen plaats in de biechtstoelen om aldus de gek te steken met de biecht. 29 juni staat geboekt als : "De ongelukkige St.-Pietersdag van Kortrijk". De Franse generaal Jarry gaf bevel om het vuur te steken aan de woningen. In zes uur tijd werd er naar schatting een schade aangebracht van 309.801 florijnen. (17)

Reeds op 27 juni kwam te Izegem een ware stroom van vluchtelingen aan. "Kortryck scheen eene helle van vier en rook en dat van die verdommelyke natie." (18) Over diezelfde St.-Pieterdag vinden wij nog volgend verhaal over een mysterieus krijgslied : "Men verhaalt en alle ouderlingen konnen het getuigen, dat er denzelfden St.-Pieterdag te Iseghem een gespēel gehoord wierd gelijk van een krijgsmarsch. De toonen weergalmden zoo klaer en zoo duidelyk dat men op de mate kon op stap gaen. Van waer dat gespeel ? Het was het muziek der fransche of oostenrijkse troepen niet vermits de naeste twee ueren van de parochie lagen.

Het verwonderlijke was niet alleenlijk te Iseghem, maer ook te Thielt, Ingelmunster, Thourhout, Roeselaere, enz. hoorde men hetzelfde. Alwie liefhebber was van muziek geraekte in beweging. Overal hoorde men trommel en trompet maer nergens vond men speellieden." (19)

Gedurende enkele maanden kende men nu een betrekkelijke rust. Toen echter in Frankrijk de revolutie triomfeerde en koning Lodewijk XVI het leven liet op het schavot, kwam het er tot een waar schrikbewind. Frankrijk leefde met de betrachting gans ons land te veroveren en in september 1792 versloeg generaal Dumorier de Oostenrijkse hertog Albrecht te Jemappes. Ons land stond nu open voor de grote republikeinse bezetting.

De Franse generaal Labourdonnaye proklameerde op 10 november 1792, in de hoop het volk aan te lokken en in goede stemming te brengen, dat hij gekomen was om de Oostenrijkers te verjagen, de voorrechten te herstellen en de eigendom en de godsdienst te doen eerbiedigen. In Kortrijk waar men aan de lijve onder-vonden had, wat het betekende Franse legerbenden op bezoek te krijgen, geloofde men niet in de schone beloften van de Franse generaal. Men spoedde zich te Kortrijk om alle kostbaarheden en kunstgewrochten in veiligheid te brengen. Het bevel om vrijheidsbomen te planten werd uitgevaardigd. In Kortrijk gebeurde zulks op 29 november en daarover lazen wij wat volgt : "*naderhand liep de commandant daeglijks naer de eene of andere parochie om aldaer vrijheidsboomen te planten en tegen de godsdienst uyt te vallen, vergezeld zijnde van eenige soldaten;*" (20)

De fransgezinde Vonckisten voelden zich gelukkig met de Franse bezetting en verenigden zich in "Clubs". Ze staken de Franse cocarde op waardoor ze het grootste deel van de bevolking uitdaagden. Wij zouden in onze tijd kunnen gewagen van de collaborateurs uit het Frans tijdvak. Het is duidelijk dat daardoor de verfransing van ons volk in de hand werd gewerkt en dat Vlaanderen ook mede door andere oorzaken zijn fierheid over taal en volk zag te loor gaan.

3. Hervormingen

De mooie beloften van generaal Labourdonnaye werden niet gehouden. Hij had plechtig verklaard dat het Franse leger gekomen was om de voorrechten te herstellen, maar de Fransen begonnen al dadelijk met zeer grondige veranderingen. Het gezag van alle vorige gezagdragers werd vervallen verklaard en het volk moest provisoire representanten kiezen om de municipaliteit te vormen.

Te Izegem gebeurde zulks ook, zoals blijkt uit het hiervolgend betalingsorder: "Bij ordonnantie van de municipale administratie van het canton Izegem, zal den borger Pierre Devos, ontfangen der impositiën deser canton betaelen aan de weduwe Francis Maddens, herbergierigge binnen dit gemeente de somme van vijf ponden en vijf schelen parisis over thaire thaeren huuse in het kiezen der representanten des volcks in den eersten inkomen der fransche troupen. Deze met acquit intrekkende zal ue ontfangen in rekening deser 23 fructidor, 7e jaer. get. P. Ameye, A. L. Berlamont, J.B. Vandewalle;" (21)

Op 25 december 1792 verscheen een dekreet, waardoor de adel, de leenroerige rechten en verplichtingen, de tienden en privilegies afgeschafte werden. De goederen van de voormalige vorst en van de kloostergemeenschappen werden verbeurd verklaard ten gunste van de republiek. Te Izegem was dit ook het lot van het aloude klooster der Grauwe Zusters, een van de oudst bekende van het land. (22)

Iedereen dacht dat de strijd met de Oostenrijkers definitief gestreden was en dat de Franssen op hun beide oren mochten slapen. Niets echter was minder waar. Prins Frederik van Saxon-Coburg (oom van onze eerste koning) trok op 3 maart 1793, de Maas over en versloeg de Franssen bij Neerwinden. Overal heerste vreugde en steeg de kreet op: "Leve de Keizer!".

Spontaan ontstond er een drang naar zelfverdedigingen een beweging om een leger van vrijwilligers op te richten. Te Izegem was er in ongeveer alle goede gezinnen één volontair die zich op eigen kosten een uniform en wapens aanschafte. Die groepen vrijwilligers namen hun taak zeer ernstig op en oefenden regelmatig. Ze kwamen er toe zich goed te verdedigen bij een nieuwe inval van de Franssen. Einde maart 1794 veroverden 2.000 volontairen de stad Poperinge op 3.000 Franssen. Onder de leiding van Haecke en Reyphens slaagden zij erin het Franse leger tegen te houden aan de Ijzer en de Ieperlee. (23) Het is uit die vrijwilligers dat later de Boerenkrijgers zouden komen. Over het algemeen wordt aangenomen dat de Oostenrijkers een grove fout begingen door geen bekwame officieren ter beschikking te stellen van de volontairen. Men kan ook denken dat er vrees bestond voor het ontstaan van een nationaal leger.

Wij vinden overal het bewijs dat het in Izegem een gedurig komen en gaan was van troepen en vluchtelingen. Als wij het verloop van de gebeurtenissen, hierboven beschreven, nagaan dan kunnen wij dit best begrijpen.

Engelse, Hollandse of Oostenrijkse troepen kampeerden vaak op de markten, in 71

het foreest van Schiervelde (Blauwhuis), op gronden van het klooster der Grauwe Zusters en zelfs bij private personen. (24)

II. BESLISSENDE STRIJD. OVERWINNING. FRANSE BEZETTING.

1. Strijd om Menen

"Den 13 7bre 1793 hoorden wy t'Yseghem zynde naer meene Waert schrommelijk schieten wy verblyden ons denkende dat het geschut vervoorderde maer te mid-dag als wy bezig waeren met heten al hoorden wy al de meensche straete peerden opkomen....." (25)

Dit ooggetuigenverslag stemt volledig overeen met het werkelijk gebeuren. De Fransen hadden een groot offensief ingezet, tegen de Hollanders. Het Hollands garnizoen, 14.000 man sterk, onder leiding van de erfprins van Oranje, verdedigde de lijn Moeskroen - Komen. Te Wervik lagen 5.000 man onder het bevel van Hesse-Darmstadt. Te Halluin, Kortrijk en Moeskroen lagen nog andere contingenten.

De prins van Hesse-Darmstadt werd gekwetst te Wervik en de prins van Oranje te Menen. Menen werd na 22 uren door de Franse legers onder de kreet : "Vive la République !" stormenderhand ingenomen. Langs alle kanten sloegen de Hollanders op de vlucht en, op aanraden van generaal-kwartiermeester graaf Bantincq, verliet de prins van Oranje het gevechtsterrein en haalde in Kortrijk en Harelbeke zijn bagaetroepen weg om over Izegem naar Roeselare te trekken. (26) Waar de Fransen meester werden, gingen ze aan het plunderen. Daarover schreef Calvert, een Engelsman en tijdgenoot : "*Les ennemis ont vidē l'intérieur de chaque maison et détruit méchamment ce qu'ils ne pouvaient emporter.*" Blijkbaar zijn alle legerbenden uit dezelfde deeg gebakken en moeten ze bij nederlaag of overwinning plunderen of vernielen. Denken wij maar even aan onze terugtrekkende legers in 1940 of aan de Duitse legers tijdens bezetting en aftocht. Ondertussen echter was de strijd nog niet gestreden. De Oostenrijkers onder generaal Beaulieu versloegen de Fransen te Bissegem en konden de stad Menen ontzetten. De hertog van York vestigde er zijn hoofdkwartier. Het werd in Menen een echt kat- en muizenspel. Nu eens de ene dan weer de andere bezetting, met voor die stad al de kwade gevolgen vandien. Izegem bleef intussen een soort van toevluchtsoord voor veel vluchtelingen. (27)

de prins van Saxon-Coburg te Wattignies op 14 oktober 1793. Hij overweldigde de stad Menen. De republikeinen vierden er hun woede bot. Een belangrijk deel van de archieven van de roede van Menen gingen aldus verloren. (28)

2. Generaal Hamerstein.

Tijdens de wintermaanden vielen de militaire verrichtingen stil en gingen de troepen op winterkwartier. Generaal Hamerstein lag met zijn soldaten te Izegem in kwartier, op het kasteel "Blauwhuis", bij heer van Huerne, ridder en heer van Schiervelde. *"Die generaal, een bejaert man, met grijs hair, maagschap van het huis Plotho, die vanaf 1583 tot het begin van de 19e eeuw eigenaarster was van het kasteel van Ingelmunster."* (29)

Wij hebben gezien dat keizer Jozef II veel vestingen liet ontmantelen. Dit was ook het geval geweest met de vesting Menen. In de rustige maanden van 1793-94 trachtte men de stad Menen opnieuw te versterken. 4.000 pioniers werden aan het werk gezet om van Menen een bastion te maken tegen de Fransen.

von Hamerstein beschikte er over 28 kanonnen, 62 ruiters van de 9e Hannoverse cavalerie, 1 bataljon Hannoverse grenadiers (345 man), 2 bataljons Hannoverse infanteristen (1.148), 1 bataljon Loyal-emigranten (400 man). Daarbij kon hij beschikken over 40 soldaten van Hessel-Cassel, 160 Hannoverse artilleurs en ook Oostenrijkse artilleurs. Alles samen ongeveer 2.000 manschappen. (30)

Na de winterrust brak de strijd opnieuw los. De Franse generaal Pichegru verving Jourdan als opperhoofd van het "Armée du Nord" en kreeg twee generaals onder zijn bevel, namelijk Moreau en Souham. Pichegru gaf bevel tot de "Campagne des Flandres".

De Oostenrijkse generaal Clerfayt wilde ten allen prijze beletten dat het Franse leger Kortrijk en Menen zouden veroveren. Het bleek echter zeer vlug dat hij deze opdracht niet waar kon maken.

Souham bemachtigde Kortrijk met zijn 30.000 man en Moreau omsingelde Menen met 20.000 soldaten. Men kan best begrijpen dat Von Hamerstein voor een onmogelijke taak stond met zijn manschappen. In de nacht van 29 op 30 april, voelende dat hij voor een onmogelijke toestand stond, waagde hij een uitval en leed zware verliezen. Men kan zich voorstellen dat de Fransen het vooral gemunt hadden op de emigranten. (31) Deze waren alle bij verstek ter dood veroordeeld en al hun goederen waren verbeurd verklaard (wet van 9 oktober 1792.) Als ze in de handen vielen van de Fransen, werden ze ongenadig en vaak op barbaarse wijze om het leven gebracht.

Von Hammerstein echter gelukte in zijn uitvalpoging en trok met zijn nog overblijvende manschappen naar Moorsele, versloeg er de Fransen, wisselde nog geveerschoten met 200 à 300 Fransen te Ledegem en stuurde verkenners naar Izegem om te zien of alles veilig was om te zorgen voor enig voedsel voor zijn uitgehongerde soldaten. Ze kwamen te Izegem rond de middag en legerden op de Grote Markt. Ze genoten maar korte tijd van die rust. Reeds na 2 uren werd groot alarm gegeven, omdat de Franse ruitery op komst was in de Menenstraat. Vlug werd vertrekken geblazen en ging het over Rumbekke naar Roeselare. Daar vond hij nog een deel van zijn mannen terug, die langs Dadizele zich een doortocht bevochten hadden. Onder hen waren nog enkele emigranten, die van Hammerstein als een redder begroetten. Om 4 uur vertrok dit legertje naar Torhout, waar ze voor het eerst in 5 dagen van een nachtrust konden genieten.

In Izegem hadden de Fransen kanonnen opgesteld in de Menen- en Kortrijkstraat. Toen ze von Hammerstein wilden achtervolgen, werden ze mis ingelicht en rukten op naar Ardooieveld. Ze bemerkten echter vlug de vergissing en staakten hun achtervolgingspogingen.

3. Generaal von Wenckheim.

Begin mei had Clerfayt met zijn Oostenrijkers zijn hoofdkwartier gevestigd te Tielt. Er legerden ook Oostenrijkers te Izegem, Kachtem, Ingelmunster, Emelgem, Harelbeke en langs de Leieboorden. Op 10 mei, terzijde van de Heulebeek, vanaf de Neerbeek tot aan de Brugse kalseide, vuurden de Oostenrijkers op de bezette stad Kortrijk. De huzaren van Esterhazy hadden stevig gedronken in de kelders van Kortrijk. (32)

Generaal von Wenckheim trok uit Ingelmunster, verborg zijn scherpschutters in de koren- en koolzaadvelden en stuitte de aanval van Franse soldaten. Een groep van 150 huzaren, overmoedig door de drank, stormden vooruit onder de kreet : "Vive la Nation !" Bijna allen sneuvelden, slechts 20 wisten te ontsnappen.

Generaal von Wenckheim sneuvelde echter bij Kortrijk en de achteruittrekkende Oostenrijkers voerden hun aanvoerder mede. Ze werden achtervolgd door de Fransen tot in Ingelmunster, waar generaal Beaulieu de Fransen te lijf ging met als resultaat dat de Fransen 6.000 man verloren aan gesneuvelden en gekwetsten. 's Anderendaags, om hun verliezen te wreken, vielen de Fransen Ingelmunster aan, maakten zich meester van het dorp, plunderden alles wat ze konden vinden en staken een deel van de huizen in brand. Gedurende die ge-

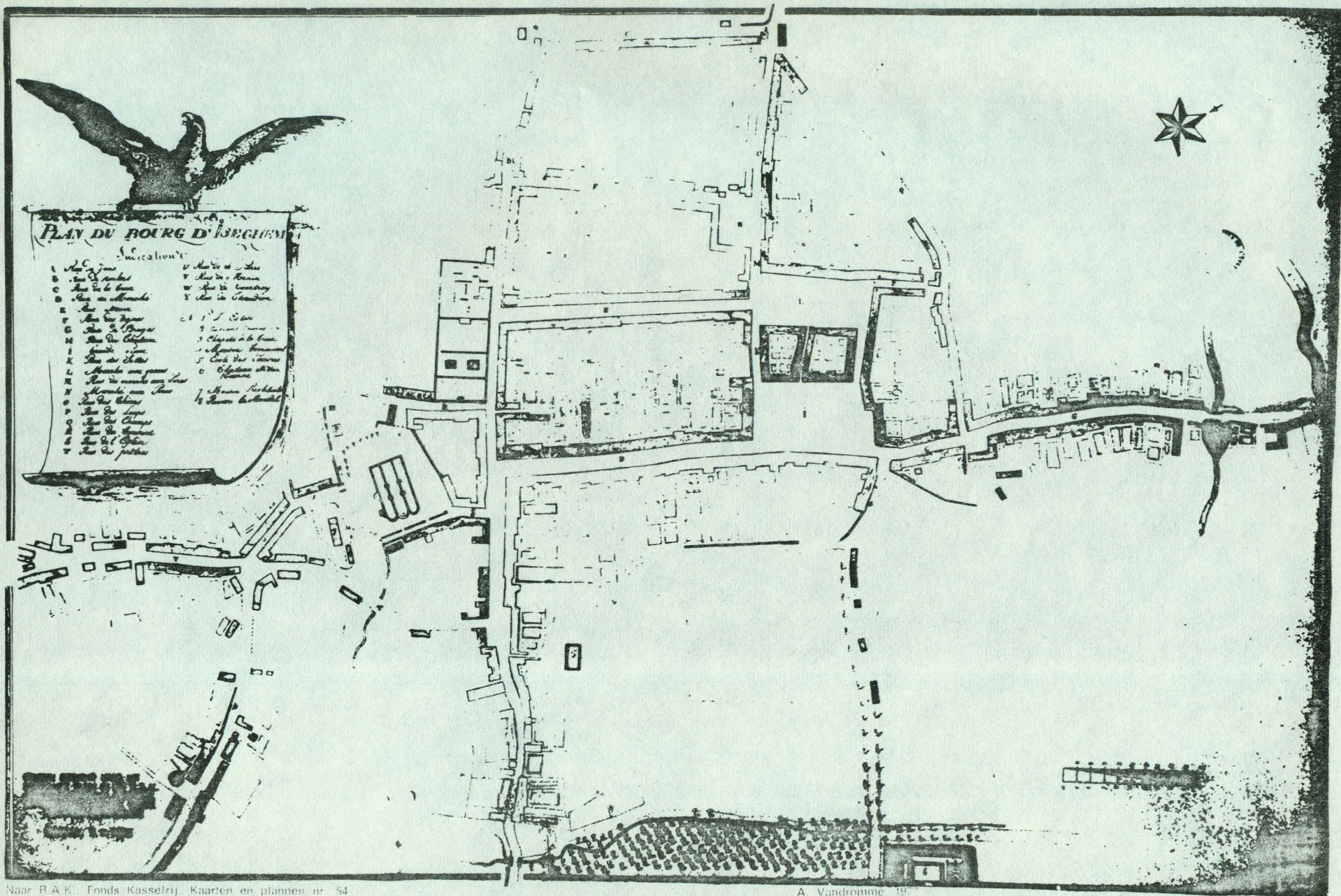
beurtenissen vond men middel om generaal von Wenckheim te begraven op het oud kerkhof van Izegem. (33) Kortrijk en Menen waren in handen van de Fransen, die naar de dorpen trokken om er te plunderen en te moorden. Wevelgem, Gullegem, Heule, Moorsele, Geluwe, Lendeledede en nog andere dorpen werden erg geteisterd. Generaal Clerfayt met zijn 20.000 Oostenrijkers had zijn hoofdkwartier te Tielt, waar hij op 24 mei het bezoek kreeg van keizer Frans II, die daar twee nachten bleef slapen.

Pichegru begon nu met zijn "Armée du Nord" aan een groot offensief. Hij omsingelde de stad Ieper, waar 6.454 Oostenrijkers een uitval waagden maar teruggedreven werden. Op 11 juni vielen Roeselare, Hooglede en het fort van Knokke in Franse handen en Ieper moest zich overgeven op 18 juni. Over gans West-Vlaanderen zag men rook en brand en op alle wegen trokken vluchtelingen op zoek naar een veilige plaats.

Nieuwpoort was nog het enige bolwerk dat stand hield. Op 20 juni was die stad omsingeld. Nieuwpoort was verdedigd door 1.800 Hannoverse soldaten en enkele emigranten, die Menen hadden kunnen ontvluchten en tot in Nieuwpoort geraakten. Daarbij waren er nog 54 Hessische gendarmen en 150 Westvlaamse vrijwilligers. Dit kleine legertje stond onder het bevel van generaal Diepenbroeck, die door de onmogelijke opdracht verplicht werd te capituleren. Alle soldaten werden gevangen genomen en overgebracht naar Duinkerke. De 160 Franse emigranten werden op brutale wijze gedood.

Een ooggetuige hangt een schrijnend beeld op van hetgeen er in Nieuwpoort gebeurde. Hier volgt het : *"Nauwlykx waeren de Hanoversche vertrocken of onse stad was volgepropt van franschen. Men hoorde niets anders als Godt lasteren en sweiren en schimpen. Alles wat sy konden krijgen voor pampieren geld (assignaten), naemen ze. De bakkerien waeren geplunderd, immers sy waeren vergaen van den honger. Op desen dag was het nog altijd passeeren van troupen in den armensten staet als ooyt soldaten waeren geweest; de meeste part hadden geen kousen nog schoenen aen, dat het bloet uyt hun voeten liep en bovendien verhongert als leeuwen. Het is onbeschrijfelijk wat geweld wierd gedaen, 't sy in bakkerien, 't sy in herbergen als in winckels, om wat te krijgen. Het was geen koopen maer het was plunderen, alles was opgeeten ende alf betaelt en dat in papier.*

De stad lag vol van die troupen en de stad was een mesthoop ten allen kanten van vuyligheyd, daer de menigte van soldaten hun gevoeg maekten langs de straeten en dit in soouytnemende soomer als er in veel jaeren niet had-



Naar B.A.K., Fonds Kasselrij, Kaarten en plannen nr. 54

A. Vandromme 19.

1805 - PLAN VAN HET CENTRUM VAN IZEGEM. - De Keizerlijke arend boven de legende wijst op de Napolionistische tijd. We kunnen de oude St. - Tillokerk onderscheiden met haar vieringstoren, alsook de resten van het verwoeste klooster van de Grauwe Zusters in de Roeselearsestraat. Tussen de twee markten hebben we nog het oude Hallestraatje en de Mandel heeft nog twee armen. (Noord hebben we de echte Mandel en meer zuid vinden we de Dode Mandel die doorloopt naar de Wal.) In het oosten kunnen we tussen heel wat bomen nog een deel van 't Blauwhuis onderscheiden.

de geweest. Stinkende dat het was om een peste in het land te veroorsaeken. Bovendien die ongelukkige emigreen die laegen in de brandende soomer onbegraeven. Op desen dagh en hoorde men niet anders dan luyden met alle klokken, want de soldaten hadden de deure van den toren opengebrocken en met g'heel troupen liep men naer boven, alsook op het klokspel waerop sy gedurig rammelden. Daer was nog order nog wet voor hen. Sy liepen met benden in de kercke ten tijde van den Heyligen dienst, sonder eens hun mutse of hoet af te weiern, singende en dansende in de kercke en geen mensch dorste hun sulks beletten, want men was van die ongebonden menschen vervaert, het was liberteyt, egaliteyt en den soldaat was soo veel als een generaal, immers ieder was citoyen." (34)

Ik heb dit verslag van een ooggetuige willen aanhalen, omdat het ons een beeld geeft van de brutale manier waarop de tuchtloze Franse soldaten handelden.

De strijd was gestreden en onze voorouders hadden alle mogelijke ellende doorstaan gedurende die troebelen en gevechten. Ze moesten instaan voor de ravitaillering van de verschillende legers.

Bedenken wij maar even, dat voor 1793-94 het totaal bedrag ingediend bij de Oostenrijkse kanselarij, in de Oostenrijkse Nederlanden opliep tot een bedrag van 7 miljoen en half goudfrank. Deze som viel ten laste van de Nederlanden en was hetgene moest betaald worden voor logies, furnituren en afpersingen. Voor onze stad werd de staat van schade door wettelijke instanties opgemaakt. Die staat handelt over schade, plunderingen en afpersingen. Wij menen dat het van belang is die staat volledig over te nemen. Het leert ons de personen kennen en de omvang van de schade en geeft ook een zeker inzicht in de prijzen uit deze tijd.

Staat van schade aan vruchten en bomen.

"Ten jaren 1794, den achtsten en de andere dagen van de maend July, is het ons Jan Francis Vermandere ende Leonardus Dufort, gesworen landmeters ende pryzers ter residentie van Meenen, gedaen pryzie (schatting) ten verzoeke van d'Heeren hoogballiu, burgemeester en schepenen der prochie van Iseghem, van de schaden ende intresten aldaer gedeurende de maend Meye van denselven jaere, gecauseert aen vruchten, boomgewas ende taillie van houtte, staende te velde, door de campementen van de troupen, gecommandeert door de Keyserlijcken Generael de Clerfayt, alwaer wij ter presentie van dheer Pieter Cou-

cke, hoogbalieu, Jan Baptiste Vandeputte ende Guillaume Loncke, schepenen commissarissen hiervoor gedeputeert ende ten beleede van de naerschreven gebruyckers hebben bevonden ende dese prysie geredigeert in gulden, stuyvers courant, naervolgens :

JOSEPH VERBEKE fs. pieter	: 2,50 roen messelioen, 1 taille, samen	: fl.48.15.0
PIETER Jh. VAN LUCHENE	: 1,50 roen vlas	: fl.27. 0.0
JOANNES VERVAECKE	: 1,50 roen claever, 1e snede	: fl.25. 0.0
LAURENT WYFFELS	: 3 roen claever, 1e snede	: fl.30. 0.0
JAN BAPTISTE TANGHE	: 2 roen claever, 1e snede	: fl.20. 0.0
PIETER JOSEPH VRAEKE	: 1 roe claever, 1e snede	: fl.10. 0.0
PIETER VERCRUYSSSE	: 1 roe rogge, 1 roe claever, 25 lochtenieringe, t'samen	: fl.37. 0.0
PIETER JOSEPH DEWULF	: 3 roen rogge, 3 roen claever, 1e snede 1 roe jonge claever, taille-hout	: fl.79. 0.0
LIVINUS NEERINCK	: 9 roen rogge, 13 roen tarwe, 7roen claever, 1e snede, 3 roen meersch 1e gars, t' samen	: fl.463. 0.0
CONSTANTYN VANDENBUSSCHE	: 5 roen rogge, 3 roen claever, 1esnede taillie-hout, t'samen	: fl.99. 0.0
FRANCIS VERFAILLIE	: 1 roe claever, 1e snede	: fl.10. 0.0
HIERONIMUS GILGEMYN	: 2 roen tarwe, 25 roen coolsaet en tailie-hout, t'samen	: fl.23. 0.0
CIPRIAEN DE COUTERE	: 2 roen tarwe	: fl.15. 0.0
JOANNES RONSE fs. Jan	: 1 roe claever, 1e snede	: fl.10. 0.0
MAERTEN DE LEVE	: 2 roen rogge, 1,50 roen tarwe, 1,50 roen claever, 1e snede, t'samen	: fl.62. 0.0
JOANNES HORRE	: 75 roen claever	: fl. 7.10.0
JOANNA SAMYN	: 1,50 roen claever, 1e snede, tailie- hout, t'samen	: fl.19. 0.0
JACOBUS VAN MARCKE	: 7 roen claever, 1e snede, boomgewas en taillie-hout, t'samen	: fl.101.12.0
JACOBUS DE LEDE	: 2 roen claever, 1e snede, boomgewas en taillie-hout, t'samen	: fl.14.16.0
AMENDUS DE WULF	: 3 roen rogge, boomgewas, t'samen	: fl.72. 0.0
JOANES FRANCIS DE RAEDT	: 3 roen claever	: fl.30. 0.0

JOSEPH CLAERBOUT	: 8 roen rogge met jonge claever, 1 roe rogge zonder claever, boomgewas	: fl. 164. 0.0
JOANNES MESTDAGH	: 3 roen claever, 1e snede, taillie- hout, t'samen	: fl. 36. 0.0

Somme totale van de prysie bedraecht : fl. 1419.13.0

Aldus dese prysie gedaen by ons gesworen lantmeters en pryzers voornoemt
ect.....

Schade aan plunderingen en afpersingen.

Staet van schaden ende intresten by d'inwoonders van den dorpe ende prochie van Iseghem, Roede van Meenen, door plunderingen ende faitelycke afpersingen gedaen door de troupen gecommandeert door de Generael Graeve de Clerfayt, op den twaalfsten der maend Meye, 17 vier en negentig, gedeurende hunne retraite van het gevecht omtrent de stad Cortryck, , binnen het gevecht in de prochie van Ingelmunster, ende naer dien hunne wederkomst van omtrent de stede van Wervick, gemaeckt ten versoeke van Hoogballiu, burgemeester ende schepenen van den geseyden dorpe ende prochie van Iseghem, by Jan Francis Vermandere ende Joannes Dufort, gesworen pryzers, ingevolge de declaratie ende affirmatie door de geseyde inwoonders respectievelyck gedaen ter presentie van Pieter Coucke, hoogballiu, J. B. Vandeputte ende G. Loncke schepenen commissarissen hiertoe gedeputeert, consistierende ende beloopende deselve schaeden ende intresten in gulden, stuyvers courant soo volgt :

IGNAAS FRANCIS VINCKE	: In cleederen ende linwaeten	: fl. 10. 11. 0
JOSEPH VAN WYNSBERGHE	: in meubelen; cleederen ende lin- waeten	: fl. 51. 0. 0
JOSEPH ALBREGHT	: 100 verkensvlees : 25.0.0; hemden : 12.0.0, 100 anderszins	: fl. 47. 0. 0
JACOBUS SPRIET	: in meubels	: fl. 10. 0. 0
PIETER JOSEPH DEMAN	: in meubelen ende effecten van menage	: fl. 50. 0. 0
FRANCIS SCHACHT	: in meubelen, wynckelgoederen ende in gelde	: fl. 27. 0. 0
JOSEPH BRUWIERE	: in meubelen	: fl. 2. 0. 0
JOANNES FRANCISCUS VEREECKE	: in cleedern ende linwaeten	: fl. 5. 0. 0
JOANNES VAN DOORNE	: in meubelen, cleederen ende geld- speciën	: fl. 147. 0. 0

PIETER JOSEPH LEBEAU	: in cleederen, linwaeten ende geld- speciën	: fl. 23. 0.0
PIETER VAN LUCHENE	: in meubelen ende effecten van menage	: fl. 13. 0.0
MARTINUS DE SCHRIJVERE	: in meubelen, cleederen ende lin- waet	: fl. 4. 0.0
JOANNES VERVAECKE	: in hout, stroy ende fourage	: fl. 50. 18.0
GUILLAUME BOTTENS	: in meubelen ende effecten van menage	: fl. 18. 0.0
PIETER JACOBUS DEBLOCK	: in meubelen, cleederen, linwaeten, bier, wyn ende effecten van menage	: fl. 600. 0.0
Dhr. DESMADRYL	: in meubelen ende effecten van menage	: fl. 56. 0.0
JOSEPH DE RUYCK	: in meubelen	: fl. 1. 0.0
MARTINUS BEERNAERT	: in meubelen	: fl. 1. 0.0
JOSEPH VERBEKE	: in gelden, cleederen, meubelen ende effecten van menage	: fl. 77. 7.0
We. PIETER VERMEERSCH	: eene sackhorloge ende 2 silvere gespen	: fl. 65. 6.6
EDOUARD DU CASTEL	: in coopmansgoederen	: fl. 52. 5.4
PIETER VANNESTE	: in coopmansgoederen, cleederen, lin- waeten ende effecten van menage	: fl. 318. 19.0
We. JOANNES VANNESTE	: in silvere gespen, coper ende thin	: fl. 17. 0.0
GUILLIELMUS VEREECKE	: in cleederen, linwaeten, cousen ende neusdoecken, mitsgaders effecten van menage	: fl. 42. 0.0
PIETER DE GRyse	: in coomansgoederen ende effecten van menage	: fl. 96. 0.0
JOANNES BAPT. TIBAUT	: in meubelen ende effecten van menage	: fl. 20. 5.6
E. J. BERLAMONT	: in meubelen	: fl. 6. 0.0
GUILLELMUS VERMEERSCH	: 30 ellen laeken, een stuk linwaet mitsgaders cleederen ende linwaeten	: fl. 180. 0.0
JOANNES ROELENS	: in diverse meubelen, cleederen ende linwaeten	: fl. 38. 16.0
JOANNES SAMYN	: in meubelen	: fl. 2. 0.0

PETRUS VAN OUTRYVE	: in geldspeciën, fouragen, meubelen ende effecten van menage, cleederen en linwaeten	: fl.252. 0.0
PETRUS VANNESTE	: in geldspeciën, cleederen ende ef- fecten van menage	: fl.47. 0.0
MARTINUS VERVAECKE	: in winkelgoederen, linwaeten ende effecten van menage	: fl.50. 0.0
We PIETER JACOBUS CALLENS	: in bier, wyn, cleederen ende koper- werck	: fl.56. 5.0
FRANCISCUS SCHELPE	: in cleederen ende linwaeten	: fl.50. 0.0
PIETER HEYMAN	: in bedderie, mans ende vrouwenlee- deren ende linwaeten t'samen volgens gedetailleerde specificatie	: fl.102. 0.0
PIETER JOSEPH ROSSEAU	: in meubelen, Huyscatheylen, cleederen, linwaeten ende provisien van menage volgens geïnvidueerde memorie	: fl.77.12.0
LAURENS WYFFELS	: in effecten ende provisien van me- nage	: fl. 6. 5.6
PIETER JOSEPH CARLIER	: in cleederen, linwaeten ende provi- sien van menage	: fl.21. 8.0
PIETER JOSEPH DEWULF	: thien stucken verkensvleesch	: fl. 2.10.0
PIETER JOSEPH ROSSEEL	: in fourage, cleederen, hout, t'samen	: fl.13.15.0
CONSTANTIN VANDENBUSSCHE	: 5000 hoy : fl.100.0.0, 36 avotten aver fl.43.4.0, 4 schaepen : fl.40.0.0, 550 bondels stroy : fl.13.15.0, in cleederen fl.12.0.0, in brandhout : fl.60.0.0 t'samen	: fl.268.19.0
JUDOCUS VANDOORNE	: in meubelen ende huyscatheylen, clee- deren ende provisie van menage	: fl.33. 0.0
JAN BAPT. DE MEYERE	: in meubelen, huyscatheylen, cleederen ende linwaeten	: fl.48.12.0
JAN BAPT. VANDEPUTTE	: in cleederen ende linwaeten	: fl. 9. 0.0
We JOSEPH VERHAMME	: in meubelen, huyscatheylen, cleederen linwaeten ende provisie van menage	: fl.180. 0.0
FRANCIS LONCKE	: in vleesch	: fl. 2. 0.0

STEPHANUS VANHOUTTE	: in meubelen ende provisie van menage	: fl.42. 0.0
CAREL VERSTEELE	: in geldspeciën : fl.18.18.0, provisien van menage : fl.42.0.0, t'samen	: fl.60.18.0
GUILLELMUS LECLUYSE	: linwaet	: fl. 2. 2.0
JOANNES VAN BELLE	: in meubelen, huyscatheylen, cleederen linwaeten ende provisie van menage	: fl.90.00.0
GUILLAUME PARMENTIER	: in winckelgoederen	: fl.11. 0.0
CIPRIAEN LARMUSEAU	: in goederen ende linwaeten	: fl.10.16.0
PIETER DE JONGHE	: in cleederen, linwaeten ende effecten van menage	: fl.18. 0.0
JUDOCUS GELLYNCK	: in meubelen, cleederen, linwaeten ende provisie van menage	: fl.240. 0.0
JOANNES VERHAMME	: in meubilaire effecten, cleederen ende linwaeten	: fl.80. 0.0
IGNAES NÖPPE	: in provisien van menage, cleederen, linwaeten ende andere meubilaire ef- fecten	: fl.150. 0.0
PIETER JOSEPH VERBRUGGE	: in winckelgoederen	: fl.15. 0.0
MARTINUS VERLIER	: in meubelen	: fl. 1.15.0
FRANCIS VERHELLE	: in meubelen van menage, cleederen ende linwaeten	: fl.97. 0.0
PIETER LARION	: in cleederen ende linwaeten	: fl.39. 0.0
FRANCIS LARION	: in cleederen, linwaeten ende coopmans- mansgoederen	: fl.360. 0.0
JOANNES DOORME	: in meubelen ende coomansgoederen, cleederen ende linwaeten	: fl.300. 0.0
PIETER JOANNES GELDOP	: in koperwerck	: fl. 6. 0.0
BARBARA THERESIA DEBRUYNE	: in meubelgoederen : fl.30.0.0, in gelde : fl.8.0.0, t'samen	: fl.38. 0.0
BARBARA THERESIA AMEVE	: in meubelen ende cleederen	: fl.23. 0.0
CAREL NEERINCK	: in meubelen ende effecten van menage	: fl.27. 0.0
PETRUS SAMOVE	: in cleederen, linwaeten ende effecten van menage	: fl.75. 0.0
FRANCIS VERFAILLIE	: in meubelgoederen	: fl.23. 0.0
JOSEPH COURTENS	: in cleederen ende linwaeten	: fl.28. 0.0

PIETER VAN MARCKE	: in meubelen ende provisie van menage	: fl. 8. 5.0
JAN THIERS	: in meubelen ende effecten van menage	: fl. 9. 0.0
JAN BAPTISTE DE MONIE	: in meubelen ende provisien	: fl. 9. 9.0
PIETER JOSEPH NAERT	: in meubelen, cleederen ende provisie	: fl. 30. 0.0
AMANDUS DE MEVERE	: in meubelen, vlasch ende coopmansgoederen volgens specificatie	: fl. 94. 0.3
ANDRIES SINTOBIN	: in cleederen, linwaeten ende effecten van menage	: fl. 93. 0.0
HIERONIMUS GVLGEMYN	: in cleederen ende linwaet	: fl. 55. 0.0
PIETER VANDEPUTTE	: in effecten van menage ende hout	: fl. 120. 0.0
JACOBUS VANDEPUTTE	: in effecten van menage	: fl. 9. 0.0
AMANDUS DE WULF	: in cleederen ende linwaet	: fl. 54. 0.0
JOANNES DE RAEDT	: in meubelen ende provisie van huys-raed	: fl. 42. 0.0
CIPRIAEN DE COUTERE	: in meubelen, linwaet ende cleederen	: fl. 21. 0.0
JOANNES RONSE fs. JAN	: in cleederen, linwaet, meubelen ende effecten volgens specificatie	: fl. 86. 8.0
MAERTEN DE LEVE	: in meubelen, cleederen ende effecten van menage	: fl. 30. 0.0
JOANNES HORRE	: in silverwerck, meubelen ende effecten	: fl. 20. 0.0
JACOBUS DRIESSENS	: eene sackhorloge ende geldspeciën	: fl. 100. 0.0
JOANNES B. DE VOS	: in cleederen ende linwaeten fl. 130.0.0 in gelde : fl. 14.0.0, t'samen	: fl. 144. 0.0
THERESIA MYLLE	: in goud ende silverwerck	: fl. 54. 0.0
PETRUS MYLLE	: in meubelen, cleederen ende coopmansgoederen	: fl. 56. 11.0
ANTONIUS DIERICK	: in meubelen, cleederen ende linwaeten	: fl. 41. 10.0
ANDRIES BAERT	: in mans ende vrouwencleederen en linwaeten volgens specifieke declaratie	: fl. 87. 0.0
JOANNES PILLAERT	: in beddelinwaeten, cleederen	: fl. 42. 0.0
CAROLUS DE MEVERE	: in meubilaire goederen ende cleederen linwaeten ende geldspeciën	: fl. 72. 0.0
VITALIS VANDEPUTTE	: in meubelen	: fl. 2. 10.0
HILONIUS NAERT	: in meubelen ende huyscatheylen	: fl. 11. 12.6

PIETER JOSEPH PARMENTIER	: in syette ende halsdoeken	: fl. 25. 0. 0
PIETER JACOBUS SAMOYE	: in meubelen ende effecten van menage	: fl. 15. 15. 0
BERNARDUS PARMENTIER	: in meubelen	: fl. 4. 0. 0
JAN BAPTISTE DE SCHEEMAEKER	: in meubelen	: fl. 3. 3. 0
JUDOCUS DE MONNIE	: in meubilaire goederen	: fl. 6. 0. 0
JACOBUS VANDE VENNE	: in meubilaire effecten	: fl. 4. 14. 0
PIETER JOSEPH STOVE	: in meubelen, cleederen ende linwaet	: fl. 20. 0. 0
FRANCIS DE WULF	: in cleederen ende linwaeten	: fl. 72. 0. 0
We. PIETER HELDENBERGH	: in meubelen, cleederen linwaeten ende effecten van menage	: fl. 32. 16. 0
PIETER JOANNES DE COUTERE	: in geldspeciën, cleederen, linwaeten ende meubelen van menage	: fl. 47. 0. 0
JOANNES FRANS COUROUBLE	: in geldspeciën	: fl. 50. 0. 0
We. JOANNES VINCKE	: in meubelen ende goederen	: fl. 10. 0. 0
PIETER JOSEPH COUROUBLE	: in meubelen ende provisien	: fl. 36. 0. 0
PIETER JOANNES DEJAEGHER	: in meubelgoederen	: fl. 6. 0. 0
ARNOLDUS BEEUWSAERT	: in meubelen ende provisien, cleederen ende linwaet	: fl. 266. 0. 0
JAN BAPTISTE VAN DE MEERSCH	: in leer, meubelen ende provisien van menage	: fl. 36. 0. 0
ROGIER NAERT	: in cleederen, linwaet ende meubelen	: fl. 36. 0. 0
We. ALEXIS ASPESLAGH	: in meubelen van menage	: fl. 8. 0. 0
JACOBUS DECHIEUX	: in cleederen ende linwaet	: fl. 13. 1. 0
JOHANNES MESTDAGH	: in stroy ende meubilaire	: fl. 22. 0. 0
PETRUS DE PRAITERE	: in cleederen ende linwaeten, provisien, effecten van menage ende geldspeciën	: fl. 84. 6. 0
FRANCIS BOUGOIS	: in cleederen ende meubiliare effecten	: fl. 10. 10. 0
JAN BAPTISTE LIETAERT	: in cleederen, linwaeten ende meubelgoederen	: fl. 27. 0. 0
BERNARDUS VANNESTE	: in meubelen van menage, cleederen ende linwaeten	: fl. 48. 0. 0
MARIA JACOBA VINCKE	: in linwaeten en andere goederen	: fl. 60. 0. 0
CAROLUS LEENKNEGT	: in meubilaire goederen ende linwaeten	: fl. 108. 0. 0

FRANCIS MESSIAEN	: in cleederen ende meubilaire effecten :	fl.15.15.0
JOANNES VERWAERE	: in meubelen van menage, cleederen ende linwaeten	: fl.10.17.0
JOANNA SAMYN	: in provisien van manage	: fl.12. 0.0
PIETER JOSEPH SAMYN	: in meubelen van menage	: fl. 3. 3.0
FRANCIS VAN DER GINSTE	: in cleederen ende linwaeten	: fl.27.10.0
FRANCIS DE BRABANDERE	: in gelde	: fl. 2. 8.0
JOANNES VAN HALUIN	: in meubilaire goederen, cleederen ende linwaeten	: fl.10.17.0
JOANNES FRANCIS MESSIAEN	: in cleederen ende geldspeciën	: fl.20. 0.0
PIETER VAN DAELE	: in meubelen ende provisien van me- nage	: fl.15. 0.0
JOANNES CAROLUS VANDOMMELE:	in cleederen ende linwaeten volgens geinwidieerde declaratie	: fl.83.12.6
PIETER DE GRAEVE	: in cleederen, linwaeten ende eenige meubelen van menage	: fl.50. 0.0
JORIS VAN DER HEEREN	: in meubelen, cleederen ende lin- waeten	: fl.96. 0.0
IGNAES DE MONIE	: in meubelen ende gelde	: fl.100. 0.0
IGNAES SAMOVE	: in gelde	: fl.14.15.0
FRANCIS LABEAU	: in gelde ende meubelen	: fl.13. 0.0
PIETER VERSTRAETE	: in meubelen	: fl. 3. 0.0
JOANNES BAPTISTE TANGHE	: in meubelen en geldspeciën	: fl.40. 0.0
JAN BAPTISTE MEUNIER	: in meubelen	: fl. 2. 0.0
SILVESTER VINCKE	: in meubelen ende effecten van menage	: fl.72. 0.0
PIETER JOSEPH LECLUSE	: in meubelen, cleederen ende linwaeten	: fl.125. 0.0
We. JOANNES REBRY	: in meubelen ende provsien van huys- raedt	: fl.24. 0.0

Somme totale van desen staet bedraecht acht duysent en seventigh guldens eene stuyver eenen denier courant.

Aldus desen staet gemaect, ingevolge declaratie ende affïrmatie van de bovenstaende geinterreseerde persoonen by ons gesworen prysers voornaemt ten ver-
soecke, presentie ende interventie als hooger deser vermeldt, ende also geslo-
ten om te valideren naer behooren, desen sesden september 1794.

Get. P. Coucke; J. B. Vandeputte; J. Vermandere; Guillelmus Loncke; J. Dufort.

NOTEN VAN DEEL I.

(1) Izegem was toen onder het bisdom Doornik. Op 26 juni 1778 deed de bisschop zijn plechtige intrede te Izegem en diende het sacrament van het vormsel toe aan ongeveer 1.100 personen. Op 5 mei 1788 vormde hij hier 1.400 personen. Dit laatste bezoek werd gekenmerkt door een ongeluk. Zijn koetsier, die zijn paarden liet drinken in de walgracht, viel van het paard en werd doodgetrapt.

(2) Dagboek Vandewalle, Heemkundige kring "Ten Mandere" Nr. 3, 1971

(3) Stadsarchief Menen Nr. 704, fol. 3

(4) Kan. Tanghe "Parochieboek van Iseghem".

(5) Geschiedenis van Vlaanderen, Dr. R. Roosbroeck, deel V blz. 209

(6) Nu de herberg "Oud Stadhuis" hoek Korenmarkt-Nieuwstraat.

(7) Kan. Tanghe "Parochieboek van Iseghem".

(8) Dagboek Vandewalle blz. 48

"Geschiedenis van Iseghem" door eenen kanonik van 't kapittel van Brugge, uitgave David Vanhee, Roeselare 1852, blz. 71, berust onder andere in het archief "Ten Mandere" te Izegem.

(9) Dagboek Vandewalle, blz. 48

(10) Dagboek Vandewalle, blz. 48

(11) Dagboek Vandewalle, blz. 48 ook "Geschiedenis van Iseghem" door eenen kanonik van 't kapittel van Brugge.

Malou-Riga stierf in 1862. Een studie verscheen in het heemkundig tijdschrift "Iepers kwartier, 1970, Nr 4, blz. 105, door C. Bouteuca

(12) Dagboek Vandewalle, blz. 48.

(13) Stadsarchief Menen

(14) Dagboek Vandewalle, blz. 49.

(15) Het dagboek Vandewalle maakt er gedurig melding van.

(16) Dagboek Vandewalle, blz. 49.

(17) Conseil privé, 22 aug. 1792 register 293, Kortrijk.

(18) Dagboek Vandewalle blz. 50.

(19) Kan. Tanghe "Parochieboek van Iseghem"- Dagboek Vandewalle blz. 50 en "Geschiedenis van Iseghem" kan. Kapittel Brugge blz. 74

(20) Jaarboek van Kortrijk door Goethals-Vercruysse.

(21) Stadsarchief Izegem, bundel briefwisseling jaar 7

(22) "Klooster der Grauwe Zusters", R. Bekaert, "Ten Mandere" jaargang 9 blz.3

(23) "La Belgique sous la domination française" T.I, blz 149-252 P. Verhaeghen

86 (24) Dagboek Vandewalle, blz. 50.

- (25) Dagboek Vandewalle, blz. 50.
- (26) "Hondschoote", Arthur Chuquet, 1896, blz. 262-269
- (27) Dagboek Vandewalle blz. 50
- (28) Uit de archieven van de stad Menen.
- (29) P. Declercq. Mandelbode. Dit vond hij in een oud handschrift.
- (30) "Annales de la société d'émulation" 3e serie, deel III, daarin beschrijft F. Vande Putte, voormalig deken van Kortrijk uitvoerig de strijd.
- (31) Edellieden die bij de inname van de Bastille op 14 juli 1789 zich hadden kunnen verbergen, om tot in 1792 Frankrijk te ontvluchten en waar dan ook de Fransen te bestrijden.
- (32) "Annales de la société d'émulation" reeds vroeger vermeld.
- (33) "Ten Mandere" A. Vandromme "Generaal von Wenckheim".
- (34) Uit het handschrift van J. B. Rybens, bakker te Nieuwpoort en ooggetuige, opgenomen in de Mandelbode, artikel P. Declercq.

ZEGEL VAN JAN III VAN STAVELE, HEER VAN IZEGEM

DOOR ANTOON VANDROMME.

In "les Archives départementale du Nord", 22 rue Saint Bernard te Rijsel bevindt zich een gaaf zegel van de heer Jan III van Stavele (16 G 130/1340), heer van Izegem.

Het zit vast aan een brief van dezelfde heer van Stavele uit 1518 en dit zegel heeft een diameter van \pm 50 mm. en is afgedrukt in rood was.



Onderaan in het midden van dit zegel vinden we het wapen van STAVELE :

"In hermelijn met een schuinbalk van keel." (Izegem vroeger en nu, p.30/4) gehouden door twee leeuwen. In het schildhoofd vinden we hier echter een barensteel, wat wijst op een wapen van jongere zonen om takken van het hoofd van de familie of van de hoofdstam te onderscheiden." (C. Pama, Rietstap's boek der Wapenkunde, E. J. Brill, Leiden, 1961, p. 110-112) Deze barensteel telt hier drie hangers zoals dat ook het meest gebruikelijk is.

Voor dit zegel gevonden werd, was er geen enkel zegel van de heren van Stavele bekend, waar een barensteel op voorkwam.

Bovenop het schild komt een traliehelm in 3/4 zijzicht gezien en kijkend naar links. Op de helm bemerken we een wrong bezet met een (banier)vlucht (2 vleugels). Tussen de vlucht bemerken we een mansborstbeeld met hoed.

De schildhouders zijn twee toegewende leeuwen, die elk een banier houden met de ene en het schild vasthouden met de andere poot. Links hebben we de banier van Haveskerke : *"In goud met een dwarsbalk van keel."* (Izegem vroeger en nu, p. 35/4)

De andere banier rechts, is het wapen van Izegem, want Jan III van Stavele, was niet alleen heer van Stavele, maar ook van Haveskerke en van Izegem. (T. M. Nr 28 jg. X, Nr 3, p.107.) Hier vinden we een licht kruis op het zegel en twaalf merletten. Mogen we even opmerken dat deze merletten NIET in zoom geordend staan, zoals dat in die tijd steeds het geval was. Hier zijn deze merletten in ieder kwartier opgesteld zoals ze nu op ons stadswapen voorkomen, nl. 2 - 1.

Langs de rand van het zegel lezen we :

IEHAN DE STAVLES - S(ieur) DE - HAVESQUERQUE

De vondst van dit zegel is voor Izegem in 't algemeen en voor de heemkring "Ten Mandere" in 't bijzonder al het oudste zegel, dat tot hiertoe gevonden werd. Oudere zegels werden wel beschreven maar een eigenlijke afbeelding werd daarom niet altijd bij de beschrijvende tekst gevoegd.

Misschien wordt dit zegel van Jan III van Stavele een eerste in de rij van oude zegels die verband houden met de geschiedenis van Izegem.

g b elgische graveurs van heden

DOOR HENDRIK WILLAERT

Hoewel een onderwerp als dit niet bepaald thuis hoort in een heemkundig tijdschrift, achtte de redactie het nuttig om nog even op deze tentoonstelling terug te komen gezien de grote esthetische waarde en het didactisch belang ervan.

A. Didactisch aspekt.

Het was één der doelstellingen van het Ministerie van de Nederlandse Kultuur, met het inrichten van deze (rondreizende) tentoonstelling het publiek beter bekend te maken met de rijke wereld van de grafische kunsten.

De grafiek heeft zich geleidelijk los gemaakt van zijn oorspronkelijke hoofdfuncties, nl. de boekillustratie en de reproductie van geschilderde kunstwerken, en is uitgegroeid tot een zelfstandige kunstuiting met eigen esthetische kenmerken. Deze evolutie loopt over verschillende eeuwen met hoogtepunten als Rembrandt, Goya, Ensor... Desondanks blijft deze kunsttak bij velen onbekend of ondergewaardeerd. Grafiek is inderdaad om verschillende redenen een moeilijker te benaderen kunstuiting dan bijvoorbeeld de schilderkunst.

1. Kleur spreekt de grote massa meer aan dan een zwart-wit of een zwart-wit-grijzen-kompositie. Oog en gemoed ondergaan veel spontaner de kleurige volumes of het genuanceerde lichtspel van een schilderij dan de meer verborgen rijkdom van een tekening of ets. Toch ligt deze rijkdom besloten in verschillende zaken : de vaardigheid van het handschrift, de volheid der vormen, de konstuktie van het lijnenspel, het licht- en schaduwspel, de taal van de lijn die varieert van krachtige hardheid tot uiterste fijngevoeligheid. Wie deze elementen leert zien, zal spoedig onder de indruk komen van de rijke expressieve mogelijkheden van deze sobere middelen.

2. Eveneens oorzaak tot onderwaardering is het feit dat de leek meestal onwetend is aan de rijke technische mogelijkheden van de grafiek. Ook hier geldt "onbekend, onbemind". Prof. A. Van de Walle beschrijft in de brochure "Forum

van de grafiek, 1969" zowat 40 grafische procédés : 12 manieren voor steendruk, 16 voor metaalgravure, 2 voor xylografie (hout), en nog een hele reeks varianten op deze technieken. Bovendien kunnen deze technieken nog onderling gekombineerd en vermengd worden (wat trouwens meestal het geval is) zodat een steeds uitgebreider gamma aan mogelijkheden en effecten ontstaat.

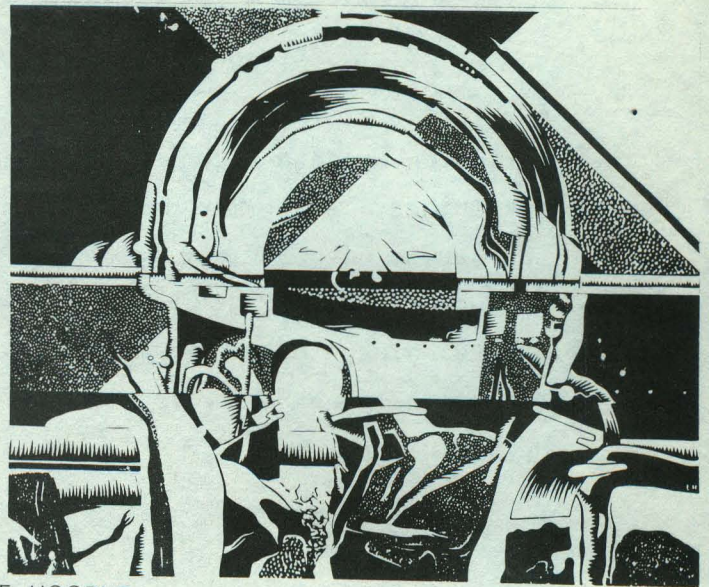
De tentoonstelling te Izegem was in die zin dan ook leerrijk. De bijzonderste technieken waren vertegenwoordigd (uitgezonderd monotype en zeefdruk) en de catalogus bood een summiere maar toch vrij duidelijke verklaring van de werkwijzen.

B. Esthetisch aspekt.

Over esthetische indrukken van een kunstwerk schrijven is altijd een waagstuk. Het element schoonheid en gevoel is immers sterk subjektief. Evenzo is het met de aspecten die deze (persoonlijke) indruk van schoonheid veroorzaken. Zoals we hoger aanhaalden ligt de esthetische waarde bij grafiek vooral in de zeggingskracht van de lijn en de vlakverdeling in licht en schaduw of zwart-grijs-wit. Dit zijn technische aspecten die een geschoold kunstenaar moet beheersen, maar deze kennis van het "métier", het kunnen uitwerken van de verschillende technieken waarborgt nog geen gevoelsoverdracht naar de toeschouwer toe. Een teken- of etstechniek laat zich op persoonlijke, zakelijke wijze ontleden en de gebruikte materialen zijn te identificeren. De esthetische inhoud ervan blijft voor immer ongenaakbaar. Alles wat men er over kan zeggen of schrijven behoort tot het domein van de interpretatie waaruit alleen kan blijken in welke mate de toeschouwer ontvankelijk is voor de authenticiteit van het kunstwerk. Aldus wordt een kunstwerk door elk mens anders en verschillend aan gevoeld. De creatie zelf, het inhoud geven, blijft eigen aan de scheppende kunstenaar zelf. De uiterlijke vorm waardoor die inhoud gestalte krijgt, is in de loop der eeuwen ontelbare malen veranderd. Vooral de laatste jaren is een brede waaier van -ismen ontstaan die naast elkaar evolueren. Ook daarvan bood de tentoonstelling enig overzicht : er was het expressionisme (Masereel, Minne), de pop-art (Roelant), het neo-realisme (Van Ruyseveldt, Vanden Dries), de abstrakte kompositie (Ivens) en het meer traditionele tekenwerk (Gorus).

Moge het de bedoeling worden van deze enkele korte alineas voor de lezer een inleiding te zijn voor een bezoek aan een andere grafische tentoonstelling.

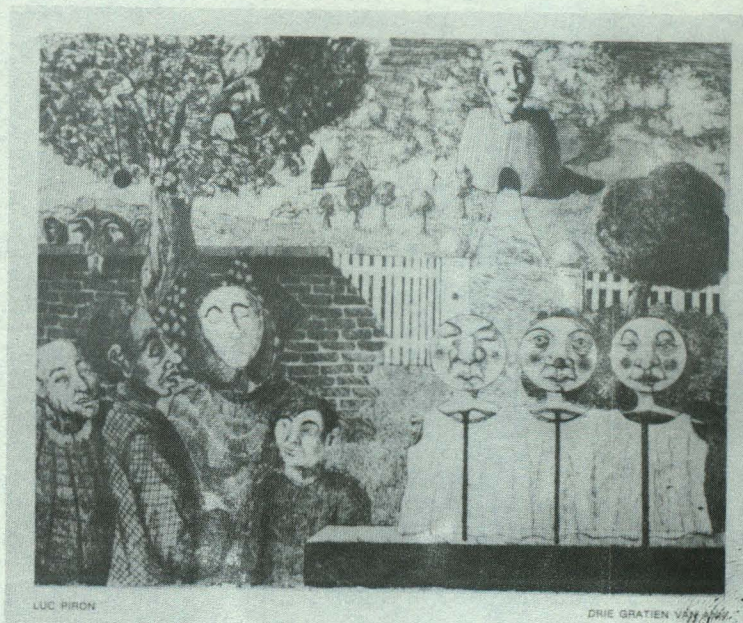
Jammer genoeg bezit Izegem nog geen vaste tentoonstellingsgalerij, maar



E. HOORNE



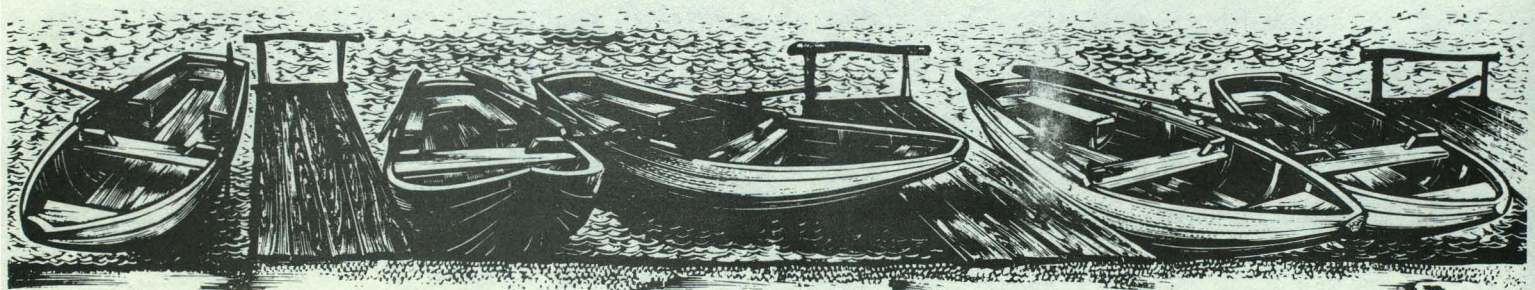
J.J. DE GRAVE.



LUC PIRON

DRIE GRATIEN VAN PIRON

L. PIRON



G GAUDAEN

Roeselare (Galerijen Callebert, Tempo), Tielt (Galerij Imago), Kortrijk (Galerijen An-Hyp, Zonnawende)... zijn toch vlakbij. Wellicht helpen deze bedenkingen ook wie zich een kunstwerk wil aanschaffen. Een blad grafiek van 1.500 Fr kan soms meer voldoening schenken dan een doek van 20.000 Fr. Grafiek is bovendien niet zo duur. Ter inlichting enkele recent vernomen prijzen : monotypes van Hoogsteyns 1.500 - 2.000, kleurpotloodtekeningen van Ensor 6.500, etsen van Courtens en van Pycke 1.500.

◀ HIERNAAST :

2	1. J. J. DE GRAVE	HET BOS	houtsnede
3	2. E. HOORNE	APOLLO	linosnede
4	3. L. PIRON	DRIE GRATIEN VAN ANN (kleuren)ets	
1	4. G. GOUDAEN	BOTEN	houtsnede



De Heer RAFAEL VERHOLLE

Ere-Rijksinspecteur

Voorzitter en medestichter van de Kultuurraad

Voorzitter en medestichter van de heemkring

"TEN MANDERE"

RAFAËL VERHOLLE

DOOR MAURICE VANDOMMELE

Feestrede uitgesproken op de academische zitting, zaterdag 19 oktober 1974, ter gelegenheid van de huldiging van Heer R. VERHOLLE bij zijn op rust gaan als inspecteur, door het onderwijzend personeel uit het schoolkanton Izegem.

*Mijnheer de Inspecteur, Mevrouw, Achtbare Familie,
Mijnheer de Vicaris-Generaal, Achtbare Genodigden,
Geachte leden van de rijks- en diocesane Inspectie,
Mijn beste Leerkrachten,*

Ik ben blij vandaag te mogen spreken tot U en over U, Mijnheer de Inspecteur, in naam van het onderwijzend personeel in het algemeen maar heel bijzonder in naam van het onderwijzend personeel uit het schoolkanton Izegem. Want wij allen, leerkrachten in actieve dienst of met pensioen, brengen U vandaag hulde bij uw op rust gaan als onze onvergetelijke inspecteur.

Zo dikwijls, bij uw inspectiebezoeken, hebben we samen met U gesproken, naar U geluisterd, zoals U zo vol aandacht naar de leerkrachten kon luisteren. Mogen we U vandaag om uw luisterbereidheid vragen ?..want we hebben U veel te zeggen wat we op een andere gelegenheid niet konden.

Ik had het geluk twaalf jaar met U op dezelfde school te staan. Later kreeg ik U op inspectiebezoek : zeven jaar als leerkracht en twaalf jaar als schoolhoofd. De laatste vier jaar bezochten we dezelfde scholen van een deel van het schoolgebied Roeselare. Een deel van ons leven liep parallel in de school, ik ben er U dankbaar om en zeer gelukkig.

*Maar kom laat ons even terugblikken op de lange periode van uw leven op school.
Tweeënzestig jaar op school !*

1. Van kleuter tot onderwijzer.

Geboren te Rumbeke op 9 april 1909, enkele jaren voor de eerste wereldoorlog.

Het is aangenaam om uw bewogen schooltijd te horen vertellen. Enkele feiten zijn

de moeite waard, daar ze in uw later leven van belang zijn geweest.

In de bewaarschool, nu kleutertuin, heb je veel weefmatjes gemaakt onder het monotone ritme van : eentje op en eentje neer, eentje op en eentje neer...., veel lapjes uiteengerafeld onder de eentonige bezigheid "wolleke pluk", zelf de initiatie "vrouwelijke handwerken" werd niet vergeten.. en er werden kattenstaarten gebreid dat het een lust was; gelukkig was er 's middags een kalmerende activiteit, de dagelijkse slaaples !

Uw lagere school was ingevolgd de eerste wereldoorlog, voor de leerlingen zelf vol afwisseling, mogelijks romantisch maar in feite dramatisch.. De start van het lager onderwijs kreeg je bij de zusters, maar de gewone klaslokalen waren door de Duitse soldaten bezet en de lessen gingen door in het washuis, de strijkzolder tot in de aardappelkelder toe. In 1917 ging het naar de gemeenteschool die ook na enkele weken moest ontruimd worden.. en er werd les gegeven in een fabriek en in de kerk, in de sacristie tot op de trappen van een zijaltaar ! Wegens de aanhoudende bombardementen week de familie Verholle, op het einde van 1917, uit naar Breendonk. Met nieuwjaar 1919 keerde je terug naar Rumbeke en tot Pasen volgde je de lessen in de noodlokalen van de gemeenteschool. Na Pasen 1919 vertrok je naar de lagere afdeling van het Klein Seminarie te Roeselare.

Je volgde er het 5de en 7de leerjaar : het zijn de enige twee leerjaren van het lager onderwijs die je normaal doormaakte. Na de bewogen lagere schooltijd volgde je, in het Klein Seminarie, de latijnse humaniora tot en met de vierde latijnse. In 1924 trok je naar de normaalschool te Torhout, die toen onder de leiding stond van Directeur A. Decoene. Een directeur die samen met F. De Hovre onvergetelijk zullen blijven in de geschiedenis van de vernieuwing van opvoeding en onderwijs in de periode na de eerste wereldoorlog. Directeur A. Decoene die een climax legde op de persoonlijkheid van de onderwijzer.

In 1928 behaalde je de onderwijzersakte met grote onderscheiding en op 1 oktober werd je benoemd aan de aangenomen jongensschool te Koekelare op de wijk "Mokker".

2. Van onderwijzer tot inspecteur.

De Koekelaarse periode is zeer kort geweest en toch kun je uit die periode veel aangename herinneringen vertellen. Er waren drie klassen met drie jonge leerkrachten en typisch-schalks voeg je eraan toe "We waren jong, vol enthousiasme, trokken aan dezelfde streng en verstonden elkaar opperbest."

Je stond in de eerste graad en voor de eerste maal werd de leesmethode "Lustig Volkje" gebruikt. De normaalwoorden waren er...maar de tekeningen ontbraken... daarom niet beginnen zaniken... neen dat staat niet in uw woordenschat... je tekende zelf de uitbeelding van de normaalwoorden. Toen je einde oktober reeds de school verliet vroeg het schoolhoofd of er mogelijkheid was de reeks te willen voltooien en het positief resultaat kwam de reeks werd onder uw vaardige hand voltooid. Tot voor enkele jaren waren diezelfde tekeningen nog in gebruik. Op 1 november 1928 trad je in dienst aan de voorbereidende afdeling van het Sint Jozefscollege te Izegem en zijt er 18 jaar gebleven.

De eerste zes jaar werden druk ingenomen voor uw klas, te meer daar je het geluk had meer dan eens van leerjaar te mogen veranderen wat later als inspecteur goed van pas is gekomen ! Maar zoals het in die tijd nog de gewoonte was om een talentvolle leerkracht voor alles aan te spreken vinden we je terug te Rumbeke als : spelend lid van de harmonie Sint Cecilia, lid van het zangkoor, ondervoorzitter van de Middenstandsjeugd, bestuurslid van het Davidsfonds, secretaris en spelend lid van de toneelvereniging "De Vlaamse Zonen"...

Het jaar 1934 was een belangrijk jaar, het jaar van uw huwelijk en van de verhuis naar Izegem. Het jaar dat een grote ommekeer zou brengen in uw loopbaan ! We weten dat je iets voelt voor historische-folkloristische namen (denken we maar aan de straatnamen te Izegem)... past het niet wondergoed : geboren in Heilig Rumbeke,... definitieve aanvang van de studies in Oolijk Roeselare,... om te belanden in Boos Izegem, (Boos niet in de zin van kwaad maar in de zin van schrandtheid, z'n talanten gebruiken tot op de draad om te kunnen schrandter zijn)

Inderdaad nu begon je aan een intense nooit meer aflatende studieperiode. Er werd een punt gezet achter veel activiteiten van de vele verenigingen en je trok naar het Hoger Instituut voor Opvoedkunde te Gent waar je onder de bijna magnetische invloed kwam van Prof. De Hovre. In 1937 behaalde je het diploma van Hoger Opvoedkundige Studies.

Het jaar daarop in april 1938 behaalde je het diploma van adviseur inzake beroepskeuze te Brussel.

Kort nadien werd de dienst voor Studie- en Beroepsoriëntering opgericht te Roeselare, je werd meteen medestichter en eerste adviseur. Deze functie bleef je gedurende 25 jaar beoefenen, maar hiervoor werd je onderscheiden met het pauselijk ereteken "Pro Ecclesia et Pontifice".

Inmiddels was je leider geworden van de pedagogische studiekering van het C.O.V. voor onderwijzers te Izegem. Daar heb je de microbe van het verder studeren overgebracht op veel leerkrachten. Het was een luisterkring...we moesten hard studeren en we kregen elk een degelijke brok te verwerken. Twee jaar hebben we gewerkt aan de 95 eerste bladzijden van het standaardwerk van d'Espallier "Nieuwe banen in het onderwijs". Je eiste veel van de studiekringleden, maar we deden graag, omdat we ons steeds konden optrekken aan uw aanmoedigend voorbeeld.

De mobilisatie bracht een breuk in het leven van vaal leerkrachten, je werd ook opgeroepen in 1939. Je kende door en door de toestand van de opgeroepen soldaten, je wilde er iets voor doen en na veel en lastige inspanningen kon je onder de opgeroepen soldaten van het 34ste Linierregiment een regimentsmuziek oprichten, je werd er de dirigent van; je bracht wat vreugde in deze moeilijke tijden bij de gemobiliseerden.

De bezettingstijd was drukkend... je had de moed om opnieuw aan het studeren te gaan. Spijts een nieuwe oproeping onder de wapens na de bevrijding, kwam je klaar om in april 1946 deel te nemen aan het examen van kantonaal inspecteur, het werd een succes. Op 1 september 1946 trad je in dienst als inspecteur voor het schoolkanton Ieper, toen nog een tweetalig kanton met ruim een honderd Franstalige klassen.

3. Inspecteur R. VERHOLLE.

Na zes jaar dienst als inspecteur in het schoolkanton Ieper werd je op 1 september 1951 overgeplaatst naar het pasopgericht schoolkanton Izegem; je zijt er de eerste inspecteur geweest tot 31 augustus ll.

In 1969 werd je medestichter-ondervoorzitter van de Stedelijk Cultuurraad, nu voorzitter; daarbij stichter-voorzitter van de heemkundigekring "Ten Mandere". Inrichter en mede-bezieler van culturele manifestaties als de Albert-Servaes-tentoonstelling, de Felix-De Boecktentoonstelling, de Valeriu-de Saedeleer-tentoonstelling. Mede-oprichter van de Schoeiselexpo en het Schoeiselmuseum, mede-inrichter van het jaarlijks muziekfestival, dat zopas zijn 14e uitgave beleefde. De organisatieplanning van het Herfstmuziekfestival is nu nog gebaseerd op de onderrichtingen die je opstelde in 1961.

Na deze schets van tweeënzestig jaar op school in 3 schuifjes proberen we aan de hand van uw gezegden, maar levend geworden door uw voorbeeld en be-

leving, enkele besluiten te trekken waarvoor we U oprecht dankbaar zijn. Het weze een openhartige samenvatting van uw levensvisie waaraan we ons allen kunnen inspireren.

1. Gezonde humor is het lange leven !

Je zijt een levenslustig mens ! Met welk talent kan je vertellen ? Met plezier beleef je zelf aan een goede mop ? Uw stem die kan giechelen van vrolijkheid en fijne humor in een gezellig samenzijn.

2. "Wie niet studeert blijft ter plaatse..., wie ter plaatse blijft verandert niet...., en vergeet het niet LEVEN IS VERANDEREN..."

Een groot deel van uw loopbaan was studeren, je hebt ons leren studeren...

3. "Je moet weten wat je doet en je moet weten waarom !"

In het lesgeven zijt je een artiest ! Wanneer je als inspecteur, van toehoorder lesgever werd, was iedereen geboeid, zekerlijk de leerlingen maar ook de leerkracht... Eens het krijtje in de handen, kwam er een model op het bord getoetst aan didactische principes en steunend op een rijke ontdekking....

Onvergetelijk zijn o.a. de opbouw van de breuken, groei van de meetkundige figuren uitgaande van een vierhoek, het spelen met zinnen in een les van spraakkunst, het uitbaten van een opstelcorrectie, een les in geschiedenis steeds maar uitgaande van een plaatselijke situatie...

4. Uw manier van inspecteren : .."Een leerkracht is groot in het kleine !"

Je hebt de gave van een leerkracht te doorzien. Uw oordeel was steeds correct en in moeilijke gevallen was er altijd nog een aanmoedigend woord, een leerkracht kreeg steeds een nieuwe kans, maar dan moest met ernst geremidiëerd worden. Broekvagerij en onwil werden met rechtvaardige strengheid behandeld. Vanuit uw mens-zijn ging een speciale aandacht naar het zwakbegaafde kind. En toen een leerkracht je meedeelde : "er is niets aan te doen..." Was uw spontane vraag... Wat heb je ervoor gedaan ? en toen het stil werd klonk het; kom laten we het zo eens proberen. Wie weet ?

Hoe kon je na een bezoek aan een klas met een zwakke leerkracht zo echt met droefheid zeggen : "wel, 't is maar povertjes, 't is jammer voor die leerlingen !" en na enkele goeie klassen : "wel 'k heb een goeie inspectie gehad, 'k heb er deugd aan beleefd, wat hebben die leerlingen geluk !"

Uw pedagogische vergaderingen voor de gemeenteonderwijzers zullen ook onvergetelijk blijven : tevoren nam je een hoop documentatie onder handen,

de conferenties waren steeds grondig voorbereid, je hield van de mensen die op de conferentie waren, de toehoorders waren oplettend en luistergraag, je had trouwens altijd iets te zeggen en bij demonstraties waren het telkens meesterstukjes van schoolmanskunst. En de kleuterleidsters ?... Vol waardering en bewondering kon je zeggen : "'t is toch wonderlijk hoe ze met die kleuters kunnen omgaan, er zijn onder die kleuterleidsters echte tovenaars !"

5. Tegenwoordig spreekt men veel van medemenselijkheid. Voor het woord tot een actieve taalschat behoorde zijt je een voorbeeld geweest van medemenselijkheid. Met uw kennis deed je veel voor je zelf maar ook voor de anderen. Je hebt de gave om mensen, bijzonderlijk de leerkrachten rond U te verzamelen, je wekt vertrouwen en geeft belangrijke adviezen; je weet steeds raad te geven aan wie het vraagt. Je wist bij uw onderwijsmensen te genieten van een menselijk contact. Uw kennen, uw kunnen, uw ondervinding, uw levensblijheid, uw diepgelovig mens-zijn kun je niet voor U alleen houden : je moet meedelen, steeds maar opnieuw.

Meedelen langs gesprekken, voordrachten, conferenties, artikels.. maar vooral door uw doorleefd en stralend voorbeeld.

6. Uw onderwijs, uw opvoeding steunde op constante peilers maar was, hoe tegenstrijdig het moge klinken, toekomstgericht.

Blijvende bekommernis voor het didactisch handelen, een streven naar groeiende deskundigheid; maar bovenal de blijvende doorstroming van het pedagogisch optreden van de invloedrijke opvoeder.

Toekomstgericht ?

- Toen je als studiekringleider in 1938 verklaarde dat "Nieuwe banen", werk was voor de toekomst, meer nog dat het de toekomst zelf was; hebben we niet kunnen vermoeden dat veel zaken die we dan samen hebben gestudeerd, in 1974 nog op veel aspecten kunnen onderschreven worden.
- Toen je in 1952 op de eerste C.O.V.; -trefdag van het C.O.V. te Roeselare optrad met het referaat "Milieustudie op de lagere school" hebben we niet durven geloven dat werkelijkheidsbeleving, werkelijkheidsonderricht een op de wereld georiënteerde basisvorming (C.O.V.-trefdag 1972) zou gebaseerd zijn op ongeveer dezelfde basisprincipes die je in 1952 hebt meegegeven.
- Toen je het stillezen tot denkend lezen overschakelde waren uw proeven baanbrekend en ze worden dankbaar hernomen....

- Toen je enkele jaren terug me zegde "Ja, in het onderwijs van nu leren de kinderen wel veel, maar ik denk dat de kinderen te weinig geholpen worden om te ontdekken wie ze zelf zijn !" Ja ik geloof dat uw visie over opvoeding en onderwijs zeer toekomstgericht was.

Mijnheer de inspecteur, we zouden nog veel meer kunnen zeggen... Ik geloof dat we U vandaag huldigen maar heel bijzonder danken voor al het goede. In uw ogen straalt het dynamisme van een sterke persoonlijkheid en meteen het rustige besef van verantwoordelijkheid. Vurig is uw geest, zo vindingrijk en sprankelend van creativiteit. Men verwachtte van U steeds nieuwe vondsten en initiatieven. Je was niet de controleur, niet een verificateur, je waart de inspecteur-begeleider die de leerkrachten hielp om de leerlingen te laten uitgroeien tot evenwichtige volwassenen.

Onze dank gaat ook naar Mevrouw, die U altijd heeft gesteund en geholpen. Mag ik eindigen met een wens ? Het ga je beiden goed en mogen we in nood a.u.b. nog eens aankloppen

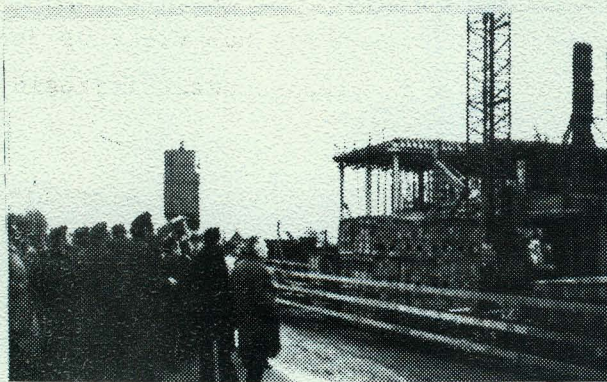
Maurice Vandommele
Diocesaan Inspecteur L. O.
Hoofdgebied Roeselare

ACTUEELTJES NR. 30

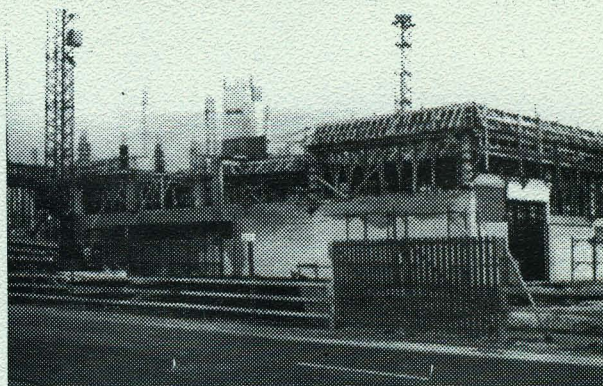
DOOR R. LEROY

Nummers gemerkt met een * verwijzen naar de Actueeltjes in beeld.

- 745 De maand februari 1974 was voor het Sint-Jozefscollege een feestelijke maand. Z.E.H. Et. Louage werd gevierd om zijn 65-ste verjaardag, de 40-ste verjaardag van zijn priesterwijding en zijn 30 jaar directeur-zijn. De grote bouw paste een grootse viering en die is er gekomen, niet officieel maar karakterend met zijn eminente persoonlijkheid. (zie ook T.M. N° 37)
- 746 Mia Deprez, onze stadsambassadrice op kunstgebied, stelde ten toon te Brugge (Boudewijnpark) van 8 tot 24 februari. Herman Roelstraete, directeur van onze Muziekakademie, hield de inleiding op de vooropening.
- 747 Onze stad kende reeds heel wat geredetwist over "de brug" ! Hoofdingenieur-directeur van het ministerie van openbare werken, dienst waterwegen, de heer Delahouttre en Ing. Balduyck hebben voor de voltallige gemeenteraad een omstandige uitleg gegeven over het kunstwerk en de bouw ervan.
- * 748 De huisvuilverbrandingsinstallatie schiet flink op. Izegem zal de primeur kennen van onze provincie. Deze 100 miljoen kostende verbrandingsoven zal ten dienste staan van onze stad + 9 buurgemeenten.
- 749 In het Sint-Jozefscollege werd de toneeltraditie voortgezet. "KUBINSKY", een blijspel, oogstte flink succes. Deze bijval was de acteurs en leraars een hart onder de riem.
- 750 Op 16.2.74 hielden, onder impuls van de Stedelijke Jeugdraad, alle Izegemse jeugdverenigingen samen hun "DAG VAN DE JEUGD" in zaal Iso. Diverse groepen traden op. Met een stemmige eucharistieviering, waarbij de homilie gehouden werd door Deken Cauwe, eindigde deze geslaagde dag.
- 751 Het "Vlinderke van den Tonele" pakte dit jaar uit met "EEN SMAAK VAN HONIG". Een hard, realistisch stuk dat succesvol voor het voetlicht werd gebracht. Spelers en regisseur N. Windels gaven het beste van zich zelf en kregen loon naar werken : een verdiende bijval !



FEBR. '74 - De verbrandingsoven in wording.



JUNI '74 - ...naar de voltooiing.



APRIL - „BELGISCHE GRAVEURS” met E. Hoorne.



Directeur DEMAN



Dr. Jur. Michiel TANGHE



MEI - Helivator van de brandweer.



JUNI - Laureaten van de STEDELIJKE LEERGANGEN.



- 752 Op 23-24 en 25 februari hield de "STEDELIJKE LEERCANGEN" opendeurdagen. Directeur Derieuw en Burgemeester Nyffels vertolkten elk hun visie op de toekomst die rooskleurig is, en beklemtoonden de levensnoodzakelijkheid van deze stedelijke inrichting.
- 753 Leefmilieu - Milieubeleid... Het woord "milieu" is in ! Ook het Sint-Jozefscollege bleef niet ten achter. Onder impuls van jonge heer Johan Vandeweghe kwam daar een Werkgroep Leefmilieu tot stand. Ze bleven niet bij de pakken zitten, maar sloegen de hand aan de ploeg ! Een brochure verscheen en met een groep enthousiaste kerels reinigden ze enkele sluikstortplaatsen ! Een voorbeeld tot navolging !
- 754 De Landelijke ruitervereniging en "RUYTERSHOVE" organiseerden een fotorally : "Izegemse merkwaardige hofsteden". De speurtocht werd een succes en had tot gevolg dat, in samenwerking met Ten Mandere een boek zal uitgegeven worden over "IZEGEMSE BOERDERIJEN". Een werk dat, verlucht met heel wat foto's en flink gestoffeerd wat gegevens betreft, weer een bibliofiele uitgave worden !
- 755 Op 24.2.74 gaf de KON. HARMONIE LEO XIII haar winterconcert. Onder ruime belangstelling werd een interessant programma afgewerkt, waarin Geert Kesteloot, wel de dominante noot haalde !
- 756 Ter gelegenheid van zijn 60ste verjaardag werd schepen PIERRE VAN STAAY gehuldigd. Sedert 1952 maakt hij reeds deel uit van onze stedelijke gemeenteraad en is zelfs sedert 1971 tweede schepen van de stad. Ruim 20 jaar is hij provinciaal raadslid en bekleedt diverse functies in de BSP zowel op lokaal, arrondissementeel als nationaal vlak. Ook mevrouw, die gekend is als de dienstbaarheid zelve, werd in de hulde betrokken.
- 757 Op 17.3.74 slaagde S.V. Izegem erin tijdens hun eerste seizoen de titel te veroveren. Tot op die dag acteerden zij ongeslagen in het 1ste bestaansjaar en behaalden aldus een benijdenswaardig record !
- 758 Van 30 maart tot 10 april exposeerde Mia Deprez in de Kunstgalerij J. Mahieustraat 25 te Roeselare. Ondertussen behaalde onze stadsgenote met haar doek "De Afzondering" een mooie onderscheiding : dit werk werd geselecteerd voor de "Internationale Prijs voor schilderkunst van de badstad Knokke-Heist".

- 759 Op 6 april ging in onze stad een "BOOMPLANTINGSDAG" door. Stadsbestuur en afgevaardigden van diverse organisaties namen eraan deel in het recreatiecentrum rondom de zaal Iso.
- 760 Van 6 april tot 21 april liep te Izegem de merkwaardige tentoonstelling "BELGISCHE GRAVEURS VAN HEDEN". Het Ministerie van Nederlandse Kultuur verleende zijn medewerking. De Hr. Juwet, d.d. adviseurhoofd bij voornoemd ministerie, gaf een fijne en gewaardeerde inleiding. Burgemeester Nyffels opende de tentoonstelling en onze stadsgenoot Emiel Hoorne, die ook exposeerde, zorgde voor de nodige uitleg bij de diverse technieken. (Zie in dit nummer).
- 761 Op 6 april had, ook in Iso, een zeer geslaagde "GROOTOUDERSDAG" plaats. Ruim 600 deelnemers hadden aan de oproep van de B.G.J.G. gevolg gegeven. Gewestelijk voorzitter R. Lammertyn en nationaal ondervoorzitter C. Van Landuyt leidden de namiddag in en daarna trad "Terniza", een Gentse kabaretgroep op het podium.
- 762 Dat Emiel Hoorne van aanpakken weet en werkt voor twee, wisten we reeds. Dat hij ook daarvan de vruchten plukt, weten wellicht te weinig mensen ! Samen met de Hr Luc Claus uit Brussel, werd Emiel geselecteerd om België te vertegenwoordigen op de 4de Biënnale voor Grafische kunst te Firenze (Italië) in het Palazzo Strozzi.
- 763 De Koninklijke Harmonie "DE VRIJE KUNSTVRIENDEN" hebben, één jaar na hun gouden jubileum, hun laatste noot geblazen. De sympathieke harmonie, "Sarelke Blommens muziek", bestaat niet meer. Een stuk, vertrouwd Izegems leven is afgestorven...
- 764 Op vrijdag 26.4.74 begon de Sint-Jozefskliniek aan de viering van haar gouden jubileum. Na een zeer plechtige Eucharistieviering, ging in de namiddag een academische zitting door in zaal Tijl. Zuster Achilla, Overste der Zusters van Maria, riep 50 jaar geschiedenis op en Prof. R. Dillemans hield de feestrede. Dr A. De Sutter en Mgr. Vangheluwe besloten deze zitting. Te kwart voor zeven was er ontvangst met heildronk en werd het geschenk namens de personeelsleden overhandigd.
- 765 Zaterdag en zondag, 20 en 21 april 1974 brachten de "Overwinders in Eendrachtigheid" een nieuwe glanzende prestatie : "DE MAN, DE VROUW EN DE MOORD" een

komedie van A. Roussin. De aanwezigen hebben buitengewoon genoten van het gepresteerde werk !

- 766 Zondag, 22 april was voor de KONINKLIJKE HARMONIE DER KONGREGATIE een buitengewoon heuglijke dag. Te Kortrijk promoveerde de Harmonie naar "Superieure Afdeling". Voor President, notaris F. Sagon, directeur E. H. Edg. Vergote, dirigent Fr. Soete en zeker voor alle muzikanten betekende dit een intense vreugde en de bekroning van maandenlange inspanningen in geest van kameraadschap en eensgezindheid. Een zeldzame prestatie die wel een ontvangst ten Stadhuize verdiende !
- 767 Op 3 mei 1974 ging een interessante avond door in zaal Strobbe. Inrichters waren de Werkgroep "Leefmilieu" van het Sint-Jozefscollege. De vergadering was hoogstaand, op de praktijk afgestemd en vol jeugdig enthousiasme. Niemand wenst dat dit een ééndagsvlieg zou zijn.
- 768 Voor de zesde opeenvolgende maal ging de Bloemenmarkt door, ingericht door het comitee van Nieuwstraat en Korenmarkt. Nog eens trad de weermaker als spelbreker op maar niettemin mocht van een succes gesproken worden. Laureaat van de prijskamp werd de Hr Omer Velghe uit Izegem.
- 769 Ook in het Lyceum de Pélichy speelde men toneel : "DE KLEINE PRINS" van A. St. Exupery. Zeggen we maar direct dat regisseur Neels en de leerlingen-speelsters een pluim verdienen ! Licht, klank, dictie, choreografie, grime en kostumering, decor en projectie waren allemaal uitstekend.
- 770 De derde Interscholen-olympiade werd gewonnen door het Sint-Jozefscollege Iedere deelnemer putte diep in zijn krachten en het werd een eerlijke, kameraadschappelijke strijd R.M.S. en V.T.I. behaalden individuele eerste plaatsen, maar moesten de finale zege aan het college laten.
- * 771 Op 29 april 1974 overleed te Nieuwpoort de Hr P. De Man, in leven directeur van de Rijksmiddelbare School te Izegem. Hij was een mens die de natuur uitermate lief had en daarin de mens voorop plaatste. Als ambtenaar was hij plichtbewust, stipt, onkreukbaar en rechtvaardig. Sedert 1956 was hij directeur te Izegem en bracht zijn instituut hoger op . Zijn laatste levensmaanden was hij een toonbeeld van moed en christelijke hoop.
- * 772 Izegem, als eerste stad van België, bezit een helivator die o.a. kan dienst doen als brandweerladder. 25 Ton en 11 m lang, is het een heel gevaarte, maar hij kan 24 m hoog en tot 8 m diep reiken.

- 773 Zaterdag, 8 mei 1974 ging het "WIE WEET WINT"-TORNOOI voor onze onderwijsinrichtingen weer door in de Gilde. Het werd een uitermate boeiende en spannende wedstrijd. Nu eens oorverdovend dan weer muisstil liep de k&nbsp; naar zijn einde. Het V.T.I. haalde het nipt voor het College.
- 774 De K.L.J.; de ruiters en de jeugdclub Ruytershove zorgden erweer voor dat een 100-tal gehandicaptenjongeren uit Gits op zondag 9 mei een zonnige hoogdag beleefden. Na een passende eucharistieviering, trok men naar diverse hofsteden, waar het lentewerk getoond werd en dan aangeschoven werd rond de feesttafel. In de namiddag had een demonstratie plaats met oud landbouwalaam een trekwedstrijd met paarden en een hoefsmid besloeg een paard. Pannkoekbak met geurige koffie besloot deze heuglijke dag.
- 775 Zaterdag en zondag, 25 en 26 mei was weer een grote dag voor de Italianenlaan : de open-deurdagen van het V.T.I. lokten weer 'n massa kijklustigen, oud-leerlingen en sympathisanten. Directeur Parmentier en zijn korps weten hoe het moet !!
- 776 Maandag, 3 juni 1974, trad een Amerikaans gemengd koor "THE CONCORDIA CHOIR" op in het Auditorium. Met zijn 70 man bezetting leverde het een prestatie van de bovenste plank.
- 777 Tussen Izegem en paar Duitse plaatsen groeit verbroedering. Om te beginnen het V.T.I. en de stad Ludenscheid. Sedert 1970 bezoeken jaarlijks enige Izegemse leerlingen van het V.T.I. die stad om er zich gedurende enkele dagen te bekwamen en te verrijken op technisch vlak. Nu zullen weldra een vijftig mensen uit die Westfaalse stad onze stad bezoeken. - Ook F.C. Izegem zoekt het in Duitsland en wel te Schnathorst. Sedert 1967 groeiden er contacten en deze resulteerden in hechte vriendschapsbanden. - Izegem draagt zijn steentje bij tot "Europa - één".
- 778 De Izegemse Batjes op 8 en 9 juni 1974 troffen het niet met de weersomstandigheden. Nochtans werd niet gekeken op een inspanning : er werd gezorgd voor animatie, muziek en show en zo kwam toch nog voldoende volk om van een succes te kunnen gewagen.
- 779 Adjunkt-politiekommissaris Timperman en politie-inspecteur Feys beleefden een zonnige dag in Iso waar 73 "Klaarovers" hun brevet ontvingen. Nu zijn ze reeds vertrouwde beelden in onze stad. Alle moeite, inspanning, onder-

houdjes met directies, lessen enz.. hebben resultaat opgeleverd, onze jeugd ten bate !

780 Erik Bruyneel, wellicht beter gekend als "Ebru", zijn kunstenaarsnaam, werkt in stilte voort en exposeerde dit jaar reeds te Basel (Zwl.) en zal ook dit doen te Düsseldorf in de tweede helft van oktober.

781 Ruim dertig jaar geleden had de landing der geallieerden plaats in Normandië. Kort nadien reeds mocht Izegem kennis maken met het Britse 61-ste Regiment Royal Armoured Corps. Dit korps had Izegem als rustplaats gekozen tussen de strijd op Nijmegen en het von Rundstedtoffensief. - Nu zijn die oudstrijders weer op bezoek gekomen; het werd een meer dan hartelijk weerzien vol herinneringen.

* 782 In de Stedelijke Leergangen werden de eremetalen reeds uitgereikt op 15 juni 1974. Directeur Derieuw en schepen Tytgat dankten om de inzet en loofden om de bekomen resultaten.

783 In dit weekend werd ook een afgevaardigde uit Ludenscheid (Dl.) ten stadhuize ontvangen. Het waren leden van de Kölpingfamilie, een organisatie die elk jaar instaat voor een werkstage van leerlingen uit ons V.T.I. De buitenlandse gasten hebben van een paar heerlijke dagen kunnen genieten; dit als dank voor al wat zij presteerden voor heel wat van onze jongens.

* 784 De verbrandingsoven nadert vlug zijn voltooiing. De ruwbouw is af en men schiet flink op met het inwendige.

* 785 Op 18 juni 1974 koos de Izegemse gemeenteraad een nieuwe Stadssecretaris : de Hr Charlier uit Lendelede. De heer Michiel Tanghe blijft als voorlopige secretaris dienst doen.

786 Naar jaarlijks goed en schoon gebruik werden weerom laureaten bekroond en gefeliciteerd. Dit gebeurde zowel in het Sint-Jozefscollege, in de R.M.S. als in het V.T.I.

787 Zaterdag, 7 juli 1974 werd het verkeerpark opengesteld ten voorlopigen titel, in het recreatiecentrum. Nog heel wat zal vervolledigd worden, maar de jeugd kon er reeds op en dat was een winstpunt voor de vakantie.

788 Statiekermis ging weer door. Niettegenstaande het minder goede weer kwam toch heel wat volk op de been. En op 22 juli ging de reeds traditionele

Schoentjesworp door voor een grote massa die begerig was naar een van de voor 25.000 Fr prijzen.

789 Op 28 juli 1974 rijd~~f~~den de Izegemse ruiters weer een regen aan prijzen binnen te Vlamertinge. Het eerste 8-tal won in de klasse zwaar. In de viertelendressuur werd het goud en zilver. In individuele dressuur zilver; in de klasse Licht. In de klasse B II : zilver en brons. In de klasse B I : goud en zilver. Tenslotte nog twee foutloze parkoersen in het springen. Wie wil meer ?!

790 De Sint-Pieterskerk op het Emelgemse Plein wordt het eerste monument van Izegem en wel een waar iedereen fier mag op zijn. Het oudste deel is ruim 300 jaar oud en het geheel zeker een van de mooiste Westvlaamse kerken. Een bezoek loont de moeite en na haar herstelling wordt zij zeker de parel van Izegem en de glorie van alle Emelgemnaren.

* 791 Van uit Ruytershove vertrok een huifkartocht door West-Vlaanderen : 175 Km te voet vanaf maandag 12 augustus tot zaterdag 17 augustus. Het werd een reuzetocht, enorm sympathiek en een levende boodschap van onze landelijke jeugd uit Izegem, over vriendschap, eendracht en vrede. Een bijzondere reismap werd aan de deelnemers overhandigd.

792 De Stedelijke Leergangen zullen hun 75-jarig jubileum vieren. Deze inrichting is vergroeid met onze stad en leverde reeds heel wat prachtig werk ten voordele van onze ingezetenen en ook van niet-Izegemnaren. Uitvoerig zal de geschiedenis van deze Stedelijke inrichting behandeld worden in een van de volgende nummers van Ten Mandere.

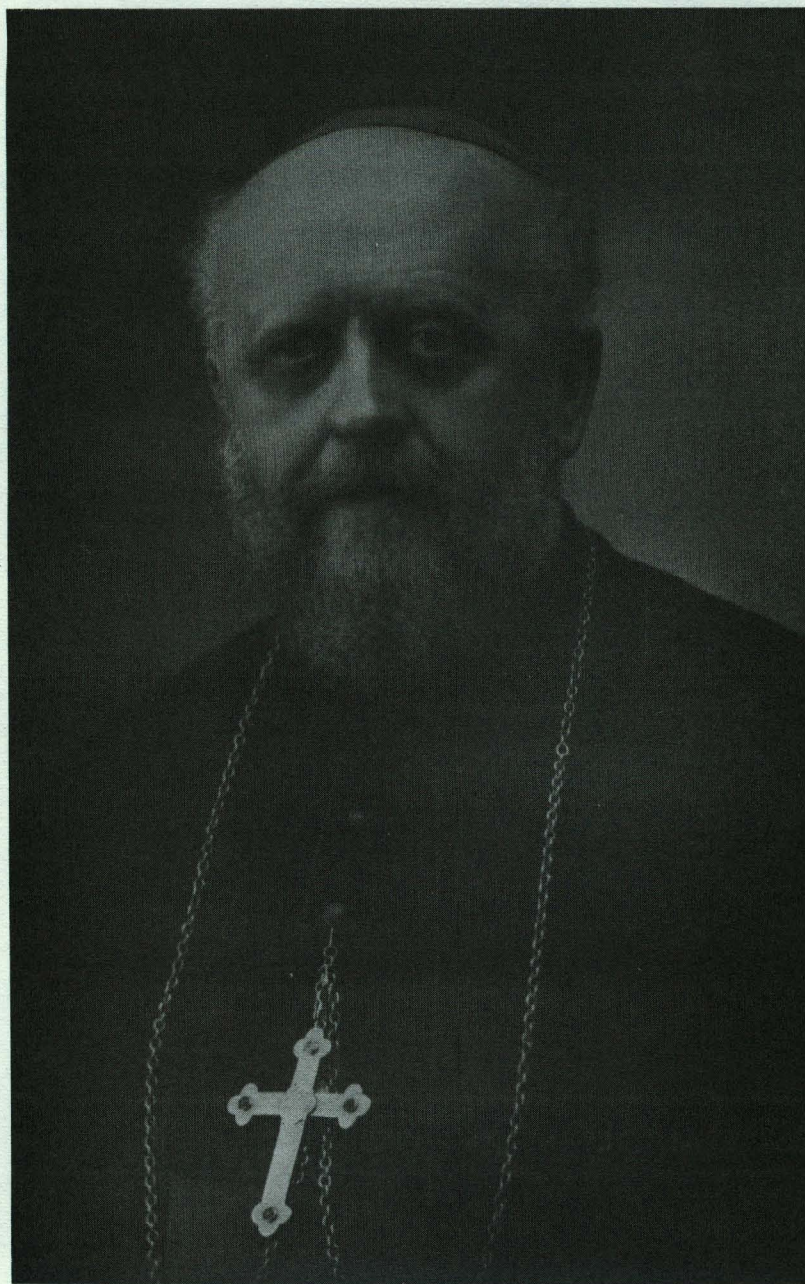
793 Op 24.8.74 werd de TENTOONSTELLING VALERIUS DE SAEDELEER in het Stadhuis geopend. Bijna 40 werken van de meester werden geëxposeerd. Inspecteur R. Verholle voorzitter van de Stedelijke Kultuurraad en van Ten Mandere leidde de tentoonstelling in en verwelkomde vooral Mevr. Piron-De Saedeleer, dochter van de meester. De Heer Karel De Meulemeester, directeur van de V.T.B-V.A.B. belichtte de figuur van de meester als mens en als kunstenaar.

794 In opvolging van de Zeereerwaarde Heer Et. Louwaege werd de E.H. Michel Dervisich als directeur aangesteld van het Sint-Jozefscollege. Voorheen was hij directeur-econoom van het Leo XIII-instituut te Leuven. We wensen hem een lang en vruchtbaar directoraat toe.

795 Een zeer gekende organisatie te Izegem is zeker "Vakantiegenoegens". Reeds 25 jaar zorgt deze organisatie voor zinvolle en aangename uitstappen en reizen "met vertrek aan de Gilde" ! Nu vierden ze hun zilveren jubileum en werden op het Stadhuis ontvangen.

Erratum : Op pagina 111 is voor de sterfdatum van Mgr. M. R. Buyse "juni 1974" gedrukt. Het moest zijn 29 mei 1974.

IN MEMORIAM MGR. R. BUYSE.



MGR. ROGER BUYSE
6e bisschop van Lahore (W.-Pakistan)
° te Izegem, 22 augustus 1892
† te Izegem, juni 1974

IN MEMORIAM :

MGR. MARCEL ROGER BUYSE

Gewezen bisschop van Lahore (West-Pakistan)

DOOR A. VANDROMME

Titelvoerend bisschop van Junca en Basacena

Toen er in juni 1972 een "IN MEMORIAM" gewijd werd aan MGR. H. CATRY, 5e missie-bisschop van Lahore, die hier in het kapucijnenklooster verbleef en stierf op 18 maart 1972, kon niemand vermoeden dat er pas twee jaar later, een nieuw "IN MEMORIAM" zou moeten gewijd worden aan zijn opvolger.

In de eerste helft van de maand mei werd het kapucijnenklooster opnieuw in rouw gedompeld bij het heengaan van een rasechte Izegemnaar, MGR. MARCEL-ROGER BUYSE, 6e missiebisschop van Lahore.

Met hem ging een illustere stadsgenoot van ons heen.

Mgr. M.-R. Buyse was de enige Izegemnaar geweest die deelnam aan het 2e Vatikaans Consilie. Hij stierf in zijn geboortestad en dan nog vrij onverwacht .

Hoewel T. M. reeds vroeger (2) een degelijk artikel aan deze voorname Izegemnaar wijdde, toch is het passend dat we hem bij zijn heengaan nog eens bijzonder gedenken.

GEBOORTE EN JEUGD

Marcel Buyse werd op 22 augustus 1892 als derde kind geboren in de Pélichystraat als zoon van Henri Buyse en Elodie Vandekerckhove. De vader oefende het beroep van aannemer uit. Er zouden nog twee kinderen na Marcel geboren worden.

Zijn lagere school doorliep hij in het "St.-Jozefsgesticht" die toen in de volksmond nog de naam van de "Broedersschole" bleef behouden. (3)

Zoals de meeste jongens van die leeftijd was Marcel een echte ravotter. De bergplaats van het aannemers alaaam was een gedroomd plekje voor zo'n jongen. Bij het spel tussen planken en materiaal werd een ongeluk hem bijna fataal. Hij werd op het nippertje bijna voorgoed van zijn gezicht beroofd, daar er ongebluste kalk in zijn ogen terecht kwam.



Mgr. Buyse toen hij nog student was samen met zijn ouders, broers en enkele verwanten.
Hij is de derde van rechts.



† De zegen van den Almachtigen God, Vader en Zoon en H. Geest, dale, over u neder en blijve u bij voor altijd.

TOT HERDENKEN

AAN DE

HEILIGE PRIESTERWIJDING

te Brugge, den 20 Mei 1917

ontvangen door

Pater Rogerius

van Iseghem, O. M. C.

(MARCEL BUYSE)

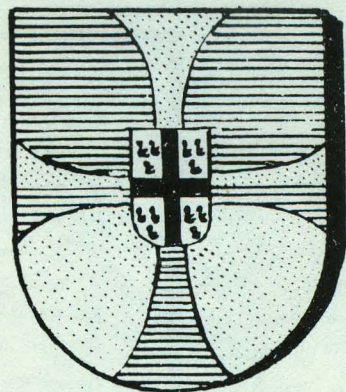
Ik zal tot Gods altaar binnentreden: tot God de blijdschap mijner jeugd; tot God die mij heeft uitverkoren, ofschoon onwaardig, om Hem het heilig brood van 't eeuwig leven en den kelk der altijd-durende zaligheid op te dragen.

Sterkt, o Jesus, mijne zwakke schouders, opdat ik, met uw liedejuk beladen, mijn leven lang blijmoedig 't altaar beklimmen moge, en er mij met U te offeren: tot heil der zielen, tot zegening mijns Vaders, tot lafenis mijner Moeder, tot welvaart van die mij dierbaar zijn, maar bijzonder tot bescherming mijner twee Broeders die strijden voor ons Vaderland.

O Serafijnsche Vader Franciscus, bidt God voor mij, uw kind, opdat Hij de gevoelens die mij thans bezielen bevestigte, en dat ik mij aldus na mijne priesterwijding niet moet erkennen armen zondaar zooals te voren.

Op U, Heer, heb ik al mijn vertrouwen gesteld, in der eeuwigheid zal ik niet verstooten worden.

Gedachtenis van zijn H. Priesterwijding te Brugge op 20 mei 1917

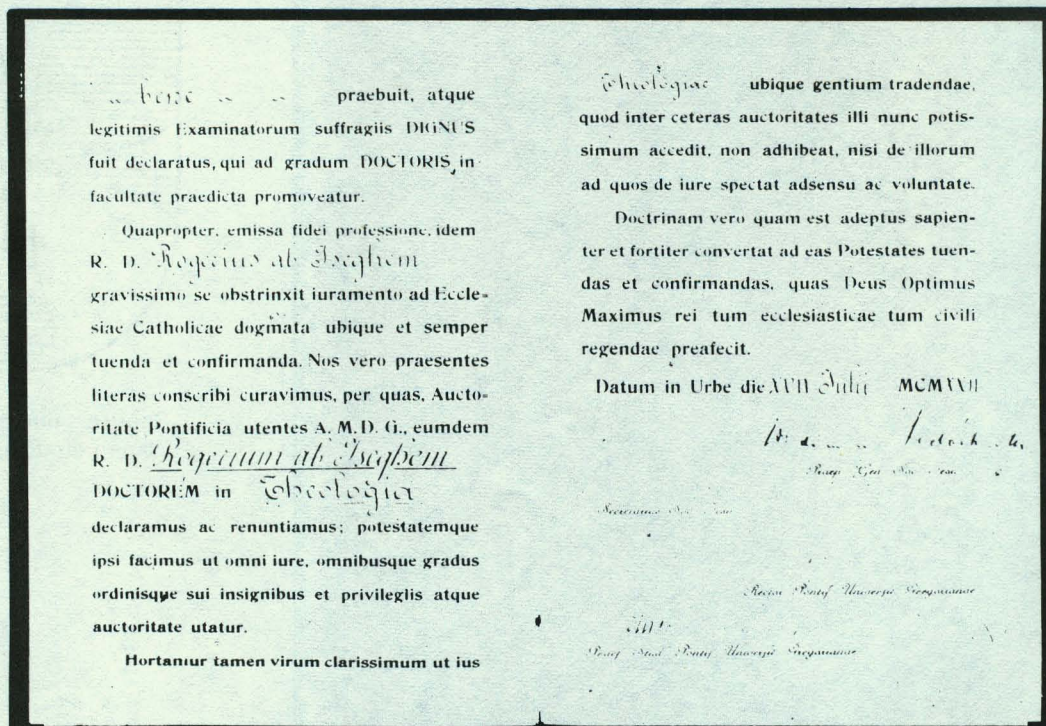


Sentire cum ecclesia
Wapen en devies van Mgr. Buyse

Mgr. Buyse in audiëntie met Z.H. Paus Joannes XXIII ter gelegenheid van het tweede vaticaanse consilie



Diploma van Mgr. Buyse van zijn studiën in theologie (8.07.1921)



Laatste bladzijden van het eiddiploma van Mgr. Buyse - Docter in theologie (17.07.1922)

Het kostte heel wat tijd en zorgen, om hem iets van zijn gezicht weer te geven. Van die tijd af stond het reeds vast dat Marcel voor geheel zijn verder leven een verzwakt gezicht zou blijven behouden.

Om speciale oogzorgen mogelijk te maken, doorliep hij de laatste klassen van de lagere school bij de zusters van de Wezeschool (4) aan de overkant van de straat (5). Onder de speciale zorg van die zusters bloeide daar zijn kerngezond verstand open en werd hij een beste leerling.

VERDERE STUDIES

Het zwaar drukkend oogletsel belette niet om verder te studeren. Nog geen dertien jaar geworden, besloot hij aan het Serafijns college te gaan studeren in Brugge. Met de jaren en onder de hoede van bekwame leermeesters werd hij een wilskrachtige, stoere student en flinke werker die op achttienjarige leeftijd, op 20 september 1910, naar het noviciaat trok van de paters Kapucijnen te Edingen, en er de naam van Frater Roger verkoos. Van die dag af was hij ROGER BUYSE.

Met de vakantiedagen kwam er vaak fraters bij Roger aan huis. Er werd gepraat en gespeeld, gediscussieerd en leute gemaakt. Eens werd er bij slecht weer op de zolder gespeeld. Een touw werd er vastgesjouwd en zou tot schommel dienen die vanaf het venster tot aan een commode vol heiligenbeelden kon; Door een te wilde poging ging de commode kantelen en kwamen al de heiligenbeelden met de kast op de grond terecht. De helft van de hemel lag daar aan scherven. Dit betekende ook het einde van de zolderexploratie. Vader Buyse was daarover zeer kwaad en zond de speelmakers van zoon-lief voorgoed naar huis.

GELOFTEN EN PRIESTERWIJDING.

Op 21 september 1911, een jaar na zijn intrede in het noviciaat te Edingen, sprak hij zijn geloften uit en op 20 mei 1917 werd hij door Mgr. Waffelaert priester gewijd te Brugge.

Zijn oversten zagen in deze flinke student en stoere werker een degelijke kracht voor ruimere toekomstmogelijkheden. Op hun aandringen vertrok hij na de oorlog in 1919 naar Rome om er aan de Gregoriaanse Universiteit te gaan studeren.

Op 17 juli 1922 doctoreerde hij te Rome in de Theologie.

VAN MISSIONARIS TOT MISSIEBISSCHOP.

Studeren was hem heel lief geweest doch zijn einddoel was eigenlijk missiewerk verrichten. Op 30 oktober van hetzelfde jaar (1922) vertrok hij reeds naar het

onherbergzaam gebied van de Panjab-missie in Pakistan.

Bij zijn aankomst was het Bisdom Lahore onder het geestelijk beleid van Mgr. Fabiaan Eestermans (6) die reeds zeventien jaar dit missie-bisdom leidde. Na zijn aankomst in Panjab werd hij naar Dalhousie gezonden - een klooster in de bergen (zomerresidentie in het Himalayagebergte) - voor het aanleren van de talen (Engels en Urdu). Hij verbleef er van november 1922 tot maart 1923.

Zijn eerste benoeming was die van hulpmissionaris te Pasrur. Hier werkte hij onder de Chuhras, onder de leiding van een oudere missionaris P. Fabiaan Faes. Deze tweede periode liep van maart 1923 tot december 1924. Daarna volgde de benoeming tot missionaris te Narowal. Hier was hij medestichter van deze post en kreeg als taak toegewezen de zielzorg voor 75 dorpen (= daurapater). (december 1924 tot september 1925)

In september 1925 werd hij door P. Generaal (Rome) benoemd tot professor van theologie aan het grootseminarie (Barlowgunj-seminarie) van de Indiase Kapucijnen te Mussoorie. Deze functie bleef hij uitoefenen tot juni 1927.

Toen dit seminarie ontbonden werd, werd P. Roger door de Franse Kapucijnen gepraamd zijn professoraat voort te zetten. De Franse Kapucijnen hadden namelijk besloten hun Indiase (kapucijnen-) studenten over te brengen aan hun klooster te Breust (in Nederland). P. Roger liet zich niet overhalen en verkoos zijn werk onder de Chuhras in Panjab voort te zetten.

Van juni 1927 tot juni 1928 was hij werkzaam als missionaris te Lyallpur. Op 28 maart 1928 werd Mgr. H. Catry (7) benoemd tot 5e bisschop van Lahore als opvolger van Mgr. Eestermans en pater Buyse werd onmiddellijk aangesteld als de secretaris van deze nieuwe bisschop. Hij bleef dit ambt vervullen van 1928 tot 1931. Daarna werd hij vikaris-generaal, een functie die hij zou blijven uitoefenen tot aan zijn benoeming van bisschop van Lahore door P. Pius XII op 12 juni 1947. De bisschopswijding had plaats in de kathedraal van Lahore op 28 oktober 1947.

Hij volgde Mgr. Catry op als 6e bisschop van Lahore, zijnde de missie waar hij als jonge missionaris in 1922 zijn eerste zwerftochten ondernam. Een gebied dat driemaal ons eigen vaderland omvat, was nu zijn werkterrein geworden.

HULDE TE IZEGEM.

benard om zijn bisdom te verlaten, om de zijnen in zijn vaderstad te begroeten en in hun vreugde te delen.

Er was een zware crisisperiode aan gang. De scheiding van India en Pakistan bemoeilijkte wel zwaar zijn werk en zijn apostolaat. De nieuwe taak van bisschop werd door hem in de eerste jaren bijzonder ernstig aangevoeld. De nieuwe bisschop koos de beste houding tegenover de arme landbouwers en de uitslag was dan ook zoals verwacht.

Intussen werd er in Izegem gevierd en gefeest.

Op 26 en 27 oktober waren er al een hele reeks activiteiten die een feeststemming schiepen rond de nieuwe missiebischoep.

- Een gelegenheidskantate uitgevoerd door de Peter Benoetkring met woorden van F. Joan Bosco en met muziek van onze stadsgenoot Dan. Clement.
- Een spreekkoor uitgevoerd door de Eerw. Fraters-Theologanten.
- Een aanspraak door Mgr. H. Catry, voormalig bisschop van Lahore over "DE TOESTANDEN IN INDIA"
- Een toneelspel, zijnde de slottaferelen uit "DE DRIEVOUDIGE WIJSHEID VAN VADER WANG" door H. Gheon, werden opgevoerd door de mannelijke jeugdgroeperingen van de stad onder de regie van Frans Verbanck.
- "DE VERHEERLIJKING VAN DE MISSIONARIS" Zang en spel door de vrouwelijke jeugdgroeperingen van de stad onder leiding van juffr. M. Lezy.

Naast de tweedaagse reeks van activiteiten waren er verder nog een hele rij die de stemming gaande hielden :

- 1 november 1947 - Grote liefdadigheidswedstrijd : F.C. IZEGEM tegen SPORTCLUB EENDRACHT AALST opgeluisterd door de Kon. Stadsfanfaren.
- 14 en 18 december 1947 - Gala-vertoning van "ANTJE" van Hanik door de "Overwinders in Eendrachtigheidt".
- 18 januari 1948 - Gala-vertoning van "LEONTIENTJE" van F. Timmermans door het "Vlinderke van den Tonele" opgeluisterd door de harmonie van de Jongelingen congregatie.
- 8 februari 1948 - Gala-vertoning van "PADRECITO" van R. Ysabee door de Francaanse toneelgroep "Die Sonneblomme" opgeluisterd door de Harmonie van de Jongelingencongregatie.
- Een grote duivenwedstrijd werd uitgeschreven door de verenigde duivenbonden van West-Vlaanderen als aanvang van het seizoen 1948.

Pas onder de grote vakantie van 1950 kon de nieuwgewijde bisschop even zijn

duurbaar Izegem bezoeken waar hem dan van gans de bevolking een grootse hulden deel viel.

MISSIEBISSCHOP IN MOEILIJKE JAREN.

Tot zijn bisschoppelijk werk behoorde ook de zorg voor het onderwijs in West-Pakistan. In 1951 stichtte hij het seminarie van St. Mary en later riep hij de Broeders van Liefde van Maastricht om er het lager onderwijs en het middelbaar onderwijs uit te bouwen in zijn bisdom.

Ook de paters Jesuïten werden naar Lahore geroepen om een internaat voor universitaires op te richten, terwijl de Zusters Franciscanessen hetzelfde deden voor een vrouwelijke afdeling.

Ook stelde Mgr. R. Buyse statuten op voor de inlandse zusters die ze op die wijze meer onafhankelijkheid verschaften.

Het kerkelijk territorium van Lahore werd onder zijn bestuur en door hem gewijzigd. Ook heeft hij een heel bijzondere plaats gehad in de uitbouw van de Mariabad-Sisters en ook bij de oprichting van het klein seminarie.

DE JAREN DRUKKEN.

In 1963 werd Mgr. Alf. Raeymaekers gewijd en kreeg onze Izegemse missiebisshop een hulpbisshop die als kapucijn een tijd in Izegem had geleefd, waar hij het directeurschap van het theologaat had waargenomen.

Op 8 april 1967 nam Mgr. R. Buyse ontslag en werd door zijn hulpbisshop opgevolgd. Hij bleef echter in Lahore waar hij als lid van de diocesane kurie, als zaakgelastigde voor rechtszaken, als bestuurder van de inlandse Zusters en als voorzitter van Caritas Pakistan zijn verdere dagen doorbracht.

HET AFSCHIED.

Op 14 november 1973 was er een groot feest in Lahore. Bij de aanwezigen bevonden zich o.m. de pro-nuntius van de H. Stoel, de Ambassadeur van België in Pakistan, de Kanselier van de Belgische Ambassade te Karatsji e.a.

De bezinningsstonde die de inzet was van de feestelijkheden werd gehouden in de kathedraal. Mgr. Armando Trindade, de nieuwe hulpbisshop van Lahore, hield er de toespraak.

Gedurende de feestzitting op de bisschoppelijke residentie werd een toespraak gehouden door de Belgische Ambassadeur. Daarna werden vier missionarissen vereemerkt. Mgr. M. Roger Buyse kreeg het kommandateurschap in de Kroonorde, drie

andere paters waaronder Michel Laenen (Gothard) van Izegem kregen het ridder-
schap in de Kroonorde.

Drie dagen later, 17 november 1973 (8) keerde de stoere werker voor goed naar
het vaderland terug. Het was een roerend afscheid op het vliegveld. Hij stond
daar als een goede grootvader midden zijn familie. "En toen de zusters hem ten
afscheid kusten, leende hij zich gewillig en geamuseerd tot dit ritueel, waar-
mee hij niet zo erg vertrouwd was." (9)

LEVENSAVOND.

Eens terug in het vaderland, onderhield hij een drukke briefwisseling met zijn
verlaten Fanjab-missie. De oude pionier kon ook nu niet rusten zoals het moest.
Ook hier in België voelde hij zich nog vitaal genoeg om op kerkelijk vlak nog
een handje te helpen.

Gelijk waar hij gevraagd werd kon hij niet anders dan zijn diensten aanbieden.
Op woensdag 29 mei j.l. was hij te Dadizele bij een kinderzegening. Daar werd
Mgr. Buyse onwel en moest hij in alle haast naar de St.-Jozefskliniek van Ize-
gem worden overgebracht. Een paar uren na zijn aankomst in het ziekenhuis, o-
verleed de bisschop. Hij was 81 jaar en negen maanden.

De uitvaart had plaats op zaterdag 1 juni te 10 uur in de kerk der Paters Ka-
pucijnen te Izegem. Na de kerkelijke dienst werd zijn stoffelijk overschot bij-
gezet in het kloostergraf op het stedelijk kerkhof alhier.

ZIJN WAPEN.

Op het foldertje dat ter gelegenheid van zijn bisschopsviering hier in de vader-
stad werd uitgegeven in 1947 konden we eerst kennis maken met zijn devies :
SENTIRE CUM ECCLESIA. - Meevoelen met de kerk. Daarin vonden we reeds gans zijn
wezen en zijn levendoel terug. Bij de hulde op 26 - 27 oktober 1947 zagen we
in de St.-Tillokerk voor 't eerst zijn wapen :

"Doorsneden in lazuur en goud, beladen met een breedarmig doorsneden kruis
van goud en lazuur en met een hartschild van zilver met een kruis in twaalf
merletten van sabel. (schild van Izegem)

In het boek "IZEGEM, vroeger en nu" (10) staat ook zijn wapen naast de vele
andere wapens van de prinsen van de kerk die een relatie met Izegem hebben of
gehad hebben.

NADIENST IN LAHORE (11)

Zeven maanden na zijn huldiging bij zijn afreis, werd op zaterdag 15 juni j.l.

in de H. Hartkathedraal van Lahore een H. Eucharistieviering gevierd ter nagedachtenis van Mgr. Marcel-Roger Buyse. Tijdens deze nadienst hield Mgr. Armando Trindade, hulpbisschop van Lahore, de homilie.

Deze lofrede aan de overleden bisschop werd integraal overgenomen in het plaatselijke weekblad van Lahore "The Christian Voice" van 28 juni 1974.

ZIJN BETEKENIS.

Mgr. Armando Trindade, hulpbisschop van Lahore, typeerde onze stadsgenoot zeer raak in zijn feestrede op 14 november 1973 toen hij zegde : *"Sommige mensen worden geboren om een blijvende stempel te drukken op hun tijd en Bisschop Roger is één van die mensen. Wat hij gepresteerd heeft, is te omvangrijk om het in detail te vertellen"* (12)

Hij was een man met een ongewoon doorzicht, die een juiste en klare evaluatie gaf van problemen en situaties. Door zijn goed geheugen en intellect was en bleef hij voor velen uit zijn omgeving een *"wandelende mijn van informatie"* Hoewel soms autoritair of bars, bleef hij achter zijn stroef uiterlijk, een warm hart dragen dat vriendelijk was en vol intense belangstelling stond voor de anderen.

Mgr. Buyse was een uitstekend kenner van mensen en dingen. Hij was buitengewoon onderlegd in kerkelijk en burgerlijk recht. Verder bezat hij een ongewone intuïtie voor de eventuele gevolgen van een gestelde daad. Heel dikwijls maande hij aan tot voorzichtigheid. Hij was hoffelijk, fatsoenlijk en er straalde een fijngevoeligheid van hem uit die zeker te vermelden valt. Nooit was hij ordinar of familiair.

Hij was een man met een diep geloof, die zichzelf ten volle en tot de laatste ademtocht gegeven heeft.

NOTEN :

(1) T.M. Nr 32 XII jg., Nr 1 p. 30 -34

(2) T.M. Nr 3 III jg., Nr 2 - 3 p. 59 - 64.

(3) De twaalf eerste jaren van het lager onderwijs in het St.-Jozefscollege, werden de lessen gegeven door de broeders van Liefde van Oostende. Jaren na hun vertrek (1879) bleef de lagere school bij de bevolking de naam van "Broederschool" dragen. Cfr. ook T.M. Nr 20 - VIII jg. Nr 1 p. 6 e.v.

(4) Bij het hospitaal dat in 1817 geopend werd, kwam er in 1836, onder pastoor

Joannes De Bruyne, een wezenhuis voor behoeftige meisjes die later ook jongens herbergde en gewone inwonende kinderen erbij aanvaardde. In de gewone volksmond werd ze voort "De Wezeschool" geheten.

- (5) Baron de Pélichystraat - Deze school is uitgegroeid tot de huidige Engelbewaarderschool
- (6) Mgr. F. Eestermans, 4e bisschop van Lahore, (bisschop van 1905 - 1928)
- (7) Mgr. H. Catry, 5e bisschop van Lahore, (bisschop van 1928 - 1947)
- (8) VOX MINORUM, informatieblad van de Vlaamse Kapucijnen, 1974, 28/1, p. 8.
- (9) Idem, 1974, 28/5, p. 193.
- (10) Ten Mandere, "Izegem, vroeger en nu" Uitg. Hohepied, 1974, p. 33/3.
- (11) VOX MINORUM, 1974, 28/5, p. 193 e.v.
- (12) Idem, 1974, 28/1, p. 18

WERKEN VAN Z. H. EXC. MGR. M. ROGER BUYSE O. M. CAP.

- INLANDSE CAPUCIJNEN IN INDIE, Kerk en Missie, 1928, VIII, p. 59-61
- HET MISSIEWERK VAN DE PATERS CAPUCIJNEN IN PUNJAB, Kerk en Missie, 1925, V, p. 104 - 113.
- EEN WOORDJE OVER DE GESCHIEDENIS ONZER PUNJAB-MISSIE, Franciscaansche Standard, 1927-1928, XXIX, p.207-251./ 1928-1930, XXX, p. 25-279.
- SCHOLEN IN HET BEKEERINGSWERK DER CHUDRA'S, Kerk en Missie, 1925, V, p.104-113.

BIBLIOGRAFIE

- X. : Folder - De Stad Izegem aan Z.H. Exc. Mgr Buyse, Bisschop van Lahore, + programma van de feestelijkheden. Strobbe, Izegem, 1947, (16 p.)
- P. Dr. THOMAS EN P. Dr. EMMERICH : In het land der vijf rivieren, Missieprokure der Paters Kapucijnen, Antwerpen, 1938
- R. LEROY : T. M. IIIe jg., Nr 2-3, p. 59-64
- DE WEEKBODE, raamartikel op 6 juni 1974.
- VOX MINORUM. 1974, 28/1, p. 15 e.v.
1974, 28/5, p. 193 e.v.
1974, 28/6, p. 212 - 220.



1928 - Foto genomen op de binnenkoer van de Kongregatie ter gelegenheid van een FANCY-FAIR, ingericht door de Katholieke Burgersbond ten voordele van de Izegemse missionarissen. Helemaal rechts op het gelijkvloers was de toegang tot de bovenzaal. Achter de groep waren de bolletra's voor de kongreganisten.

- FANCY-FAIR gehouden in de Kongregatie. Lijst van de helpsters (zie foto hiernaast)

- | | | | |
|----------------------------|----------------------------|----------------------------|-------------------------|
| 1° <u>RIJ : ZITTEND</u> | 4. Dejonghe Gertrude | 3° <u>RIJ - STAANDE</u> | 22. Carlier Sylvie |
| 1. Ghekiere Paula | 5. Vanhaverbeke Suzanne | 1. Michiels Marie | 4° <u>RIJ - STAANDE</u> |
| 2. Windels Rachel (+) | 6. Supply Marie-L. (+) | 2. Hauwe Bertha | 1. Hoche pied Noëlla |
| 3. Veranneman Gabrielle | 7. Declercq Maria | 3. Scheldeman Germaine | 2. Mylle Madeleine |
| 4. Denys Rachel (+) | 8. Verstraete Marie-Louise | 4. Declercq Jeanne (+) | 3. Sette Antoinette |
| 5. Sabbe Alice | 9. Vanneste Jeanne | 5. Verbrugghe Juliette | 4. Terryn Lia (+) |
| 6. Delaey Madeleine | 10. Vanhaverbeke Marie-J. | 6. ? | 5. Buyse Marie-J. |
| 7. Verfaillie Lia | 11. Vangroenweghe Marie-L. | 7. Folens Hélène | 6. Naert Maria |
| 8. Hoornaert Antoinette | 12. Staes Maria | 8. Schelpe Elza | 7. Denys Marie-L. |
| 9. Vandenbroucke Gabrielle | 13. Daenens Gabrielle | 9. Clement Gerardine | 8. Buyse Germaine |
| 10. Kerckhof Agnes | 14. Weyts Ivonne | 10. Vansteenkiste Jeanne | 9. Heldenbergh El. |
| 11. Dujardin Marie-Louise | 15. Daenens Marie-Louise | 11. Vanbesien Marguerite | 10. Hoche pied Irma |
| 12. Vercamert Gertrude | 16. Clement Marguerite | 12. Werbrouck Gilberte | 11. Heldenbergh Val. |
| 13. Olivier Maria | 17. Denys Marie-Jozef | 13. ? | 12. Weyts Marguerite |
| 14. Devos Ivonne | 18. Decoutere Maria | 14. Vandenbogaerde Christ. | 13. Folens Maria |
| 15. Berlamont Maria | 19. Folens Martha | 15. Laridon Maria | 14. Kips Jeanne |
| 16. Vercamert Marguerite | 20. Holvoet Marie-Hélène | 16. Deblauwe Cecile | 15. Neyrinck Georg. |
| 17. Vercamert Isabelle (+) | 21. ? | 17. Devos Esther | 16. Deryckere M.-L. |
| 2° <u>RIJ : STAANDE</u> | 22. Vandeputte Maria | 18. Denys Julienne | 17. Huyghe Marie-J. |
| 1. Uyttenhove Godelieve | 23. Werbrouck Simone | 19. Spriet Adrienne | 18. Uyttenhove Mad. |
| 2. Vandeputte Anna | 24. Carlier Julia | 20. Ghekiere Madeleine | |
| 3. Vangroenweghe Clem. | | 21. Balcaen Marie-Louise | |

De redactie dankt juffrouw Agnes Kerckhof om de bereidwillige medewerking bij 't samenstellen van deze namenlijst.

SNIPPERS NR. 12

DOOR ANTOON VANDROMME

108. JOHANNA DE WITTE, kloosterzuster volgens de regel van St.-Franciscus te Izegem, (in het klooster van de Grauwe zusters) achtte zich verplicht voor een ketter die in het klooster was ingebroken uit een hoog venster te springen om haar eer te redden. Zij overleed te Izegem op 26 december 1612.

Kalender der Lage Landen, feest op 26 december, dienaressen Gods, Brugge.

Uit : Ign. Beschin o.f.m. en J. Pallazzo o.f.m.

Martyrologium Rome, 1938, blz. 500.

109. In 1881 werd de St.-Amandstraat, komende van de Kerkplaats en leidende zuid naar de Krekelstraat, doorgetrokken. Ze liep langs de huidevetterij van de heren Declercq, die voortijds toebehoorde aan burgemeester Ivo Devos - Stauthamer.

110. Van over ouds bestond hier de chocoladefabriek De Blauwe, waarvan de laatste afstammeling (in 1927) nog het bedrijf voortzet. Sedert 1850 zijn er drie chocoladefabrieken met stoom ingericht waarvan twee (Van Eecke en Vander Heyde) nog daarbij de confiserie en het suikergoed fabrikeren.

Uit : D.A.I., krantenknipsels van 1927

zonder aanduiding van datum of bladzijde.

111. "Na het sluiten van het Concordaat van 1801 geschiedde er eene kappeling onder de priesters, met vermeerdering en vermindering, die nooit was geweten geweest : Zoo ging de pastoor van Sinte-Maertens van Kortrijk, naar Anseghem; deze van Rousselaere naar Ledeghem; deze van Thielt naar Wacken; deze van Meulebeke naar Aerseele, enz.. 't Moet zijn dat de pastoor van Iseghem ook eene andere bestemming had ontvangen, ten minste op het papier, vermits zijn opvolger wezentlijk is benoemd geweest op Bamisse 1802. 't Was kanonik Jan Anthone Buydens, S.T.L., vicaris-generaal van Brugge.

Hij wierd geboren te Mechelen den 28 october 1760, en stierf te Gent den 21 Januari 1838. Hij wierd begraven den 24, en plechteglijk geuitveerd in Sinte Catheline, te Mechelen, den 13 Maart.

M. Buydens heeft de pastorij van Iseghem nooit komen bekleeden. Kan. Tanghe beschrijft zijn leven in de "Pastors en Dekens van Ghistel," Brugge, De Scheemaecker - Van Windekens, 1865, blz 28.

Uit : Leopold Slosse : Rond Kortrijk, p. 853.

112. Onder hem (Pastoor Roymans) maakte de peste van 1646 ontelbare slachtoffers. Het Magistraat van Izegem vond het geraadzaam eene "LAZARIE" op te richten in het overbuur van de herberg "DIE MARSCHE", onder Emelgem : daarover klachte van de Emelgemnaars bij de wet van den Haselt, ofte vier-schaere van Oost-Yperambacht.

Uit : L. Slosse : Rond Kortrijk, p. 845.

113. Vroegere jaren stond er op de westhoek van Marktstraat en Roeselaarsestraat een oude, befaamde herberg "DE BLAUWE KROON". De toegang tot de herberg was niet zo heel gewoon. Er was een klein uitstekend portaal met fronton waarop een kroon prijkte. Dit fronton werd geschraagd door twee ronde pijlers op vierkante voet. Deze voet liep door tot tegen de voorgevel en vormde een klein laag muurtje met dekplaat. Rond 1875 werd dit portaal van de Blauwe Kroon gesloopt.

Naar een bestaande tekening uit het D.A.I. - Boek met losse verzamelde nota's door L. Slosse.

114. In 1850 waren er hier twee zeepziederijen, MM. Debaere - Herbau en Vinc. Van Wtberghe. Beide huizen bestaan niet meer (in 1927)

*Uit : D.A.I., krantenknipsels van 1927
zonder aanduiding van datum of bladzijde.*